

Katedra: Pedagogiky a psychologie

**Studijní
program:** Vychovatelství

**Studijní
obor:** Pedagogika volného času

INTERKULTURNÍ DIFERENCE V POSTOJÍCH
K TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU U DOSPĚLÉ
POPULACE V ČESKÉ REPUBLICE A V NĚMECKU.

INTERCULTURAL DIFFERENCES IN ATTITUDES TO
SPEND A FREE TIME IN THE ADULT POPULATION
IN THE CZECH REPUBLIC AND GERMANY.

Bakalářská práce: 12-FP-KPP-61

Autor:

Kateřina Ditterová (Havelková)

Podpis:

Adresa:

Dvořáčkova 740

471 14 Kamenický Šenov

Vedoucí práce: PhDr. Simona Kíryková Ph.D.,

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
69		23	18	21	4+1CD

CD obsahuje celé znění bakalářské/diplomové práce.

V Liberci dne: 24. 6. 2013

Čestné prohlášení

Název práce: Interkulturní difference v postojích k trávení volného času u dospělé populace v České republice a v Německu.

Jméno a příjmení autora: Kateřina Ditterová

Osobní číslo: P00000120

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložila elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedla jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 24. 6. 2013

Kateřina Ditterová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji všem, kteří mi umožnili vypracovat tuto bakalářskou práci. Především děkuji mé vedoucí bakalářské práce PhDr. Simoně Kírykové Ph. D., za její trpělivost, inspiraci a ochotu.

Dále děkuji své rodině za významnou podporu, jmenovitě Heleně Havelkové za zasvěcení do tajů statistických analýz a Pavlu Čechovi za věcné připomínky.

V neposlední řadě děkuji respondentům za jejich ochotu zamyslet se nad způsobem prožívání jejich volného času.

ANOTACE

Bakalářská práce porovnává interkulturní difference v postojích k trávení volného času mezi vybraným vzorkem Čechů a Němců ve věku 40 až 60 let. Dalším sledovaným kritériem byla velikost města, ve kterém žijí, pohlaví, vzdělání a rodinné prostředí.

Teoretická část se věnuje pojmu volný čas a kultura. Rešerše odborné literatury se věnuje především porovnání definic v české a německé odborné literatuře.

Šetření je zpracováno jako relační (vztahové), kdy sleduje, zda existuje vztah mezi zkoumanými jevy. Šetření zároveň kombinuje i prvky etnografického výzkumu, kde jde o popis kultury určité skupiny lidí.

Zkoumané skupině 86 respondentů byl předložen dotazník sestavený na základě přípravného studia a zkušeností získaných v předvýzkumu. Získaná data byla zpracována metodou kódování a výsledky byly zpracovány pomocí statistických metod. Byly zjištěny rozdíly ve vnímání volného času a způsobem jeho trávení mezi vybranými vzorky respondentů jednotlivých národů. Sledovány byly i další proměnné ovlivňující postoje k trávení volného času (velikost obce, rodinný stav atd.).

Klíčová slova:

volný čas, postoje, trávení volného času, kultura, interkulturní rozdíly

SUMMARY

Bachelor thesis compares cross-cultural differences in attitudes toward leisure among the selected sample of Czechs and Germans from age 40 to 60. Additional observed criteria were the size of the city in which they live, sex, education and family environment.

The theoretical part concentrates on the concept of leisure and culture. Literature search focuses mainly on comparing the definitions in Czech and German literature.

Research is treated as a relational, which monitors whether there is a relationship between the studied phenomena. The survey also combines the elements of ethnographic research with the description of the culture of a certain group of people.

Studied group of 86 respondents was asked to fulfill questionnaire, based on preliminary studies and experience obtained in preliminary research. The data were coded and processed using statistical methods. There were found differences in the perception and spending of free time between selected samples of respondents in the nations. There were monitored other variables affecting attitudes toward leisure (municipality size, marital status, etc.).

Keywords:

Free time, leisure, attitudes, relationships, culture, cross-cultural differences

Obsah

Úvod.....	10
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1. Volný čas	11
1.1 Soudobé pojetí volného času	12
1.2 Faktory ovlivňující způsob trávení volného času	14
2. 40. – 60. rok života – vrcholná dospělost	17
2.2. Čechy „normalizační generace“	18
2.3. Německo: studentské a protestní hnutí.....	18
3. Relevantní výzkumy volného času dospělých	19
3.1. Výzkumy uskutečněné v ČR	19
3.2. Výzkumy uskutečněné v Německu	21
II. PRAKTICKÁ ČÁST	25
1. Cíle šetření	25
2. Východiska šetření.....	25
3. Hypotézy	25
4. Výzkumné metody	26
5. Plán a realizace šetření.....	27
Předvýzkum	27
6. Charakteristika zkoumaného vzorku	28
7. Prezentace dat a interpretace výsledků	32
7.1. Délka různě tráveného volného času	32
7.2. Pojetí volného času.....	36
8. Ověření hypotéz	58
9. Diskuze	63
ZÁVĚR	65
Použitá literatura a zdroje	67
Příloha č. 1	70
Příloha č. 2	71
Příloha č. 3	73
Příloha č. 4	77

Seznam obrázků a grafů

Obrázek 1 Způsoby trávení volného času	21
Obrázek 2 Porovnání vývoje určitých volnočasových činností mezi lety: 2007 – 2012	23
Obrázek 3 Respondenti rozdělení Češi, Němci	30
Obrázek 4 Respondenti dle velikosti měst.....	30
Obrázek 5 Respondenti rozdělení dle pohlaví	31
Obrázek 6 Kolik si myslíte, že máte volného času týdně?	33
Obrázek 7 Kolik času z dovolené máte opravdu volno?	35
Obrázek 8 Kdy si myslíte, že máte volný čas – Češi.....	38
Obrázek 9 Kdy si myslíte, že máte volný čas - Němci	38
Obrázek 10 Jak nejčastěji toto volno trávíte?	41
Obrázek 11 Jak nejčastěji toto volno trávíte? – dle velikosti měst.....	42
Obrázek 12 Jak trávíte svou dovolenou? – rozdělení Češi, Němci	43
Obrázek 13 Jak trávíte svou dovolenou? – dle velikosti měst.....	44
Obrázek 14 Množství času stráveného s rodinou - rozdělení Češi, Němci	46
Obrázek 15 Co nejčastěji s rodinou děláte? – rozdělení Češi, Němci.	47
Obrázek 16 Co nejčastěji s rodinou děláte? – dle velikosti měst.....	48
Obrázek 17 Kolik času trávíte s přáteli? – rozdělení Češi, Němci	50
Obrázek 18 Co nejčastěji s přáteli děláte? - rozdělení Češi, Němci	51
Obrázek 19 Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ve volném čase dokázat, či zažít? - rozdělení Češi, Němci	54
Obrázek 20 Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ve volném čase dokázat, či zažít, - dle velikosti měst	55
Obrázek 21 Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase? - Němci.....	56
Obrázek 22 Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase? - Češi	56
Obrázek 23 Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase? – dle velikosti měst.....	56

Seznam tabulek

Tabulka 1	Respondenti	29
Tabulka 2	Kolik si myslíte, že máte volného času týdně?	33
Tabulka 3	Kolik si myslíte, že máte volného času týdně? - dle velikosti měst	33
Tabulka 4	Kolik dnů ročně máte nárok na dovolenou a kolik dnů máte dovolenou ve skutečnosti	34
Tabulka 5	Kolik času z dovolené máte opravdu volno?	35
Tabulka 6	Jste spokojeni s množstvím volného času?	36
Tabulka 7	Kdy si myslíte, že máte volný čas?	37
Tabulka 8	Kdy si myslíte, že máte volný čas? - dle velikosti měst	39
Tabulka 9	Jak nejčastěji toto volno trávíte?	40
Tabulka 10	Jak trávíte svou dovolenou?	43
Tabulka 11	Kolik času ze svého volna trávíte s rodinou?	45
Tabulka 12	Co nejčastěji s rodinou děláte?	46
Tabulka 13	Kolik času ze svého volna trávíte s přáteli?	49
Tabulka 14	Co nejčastěji s přáteli děláte?	51
Tabulka 15	Jste členy nějakého občanského spolku, či sportovního oddílu?	53
Tabulka 16	Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ve volném čase dokázat, či zažít?	54
Tabulka 17	Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase?	55
Tabulka 18	Jste spokojení?	57

Úvod

„Plahočíme se, abychom měli volno“ Aristoteles (Aristoteles, Etika Nichomachova, 10, 7 (1177 b).)

Volný čas - slovo, které může mít pro každého z nás jiný význam. Pro někoho uvolnění a odpočinek, pro jiného příležitost k seberealizaci, další se může volného času bát, protože pro něj představuje nudu a bezúčelnost.

Cílem mé práce je porovnat kulturní rozdíly v trávení volného času pro zkoumaný vzorek Čechů a Němců, lidí z velkých a malých měst.

Trávíme svůj volný čas odlišně? Závise způsob trávení volna na národnosti, na místě, kde bydlíme, na druhu naší práce, vzdělání nebo rodinném stavu?

Na tyto otázky bych ráda našla odpověď v následujícím šetření. Zvolila jsem kvantitativní metodu. Získaná data jsem překódovala pomocí tabulkového programu MS Excel. Následně jsem je zpracovala pomocí statistických metod četnosti, statistické odchylky, průměru a mediánu. Získané výsledky jsem otestovala pomocí nepárového t-testu, U Mann Withney testu a Chí kvadrátu k ověření stanovených hypotéz.

Zvolila jsem si skupinu osob ve věku 40–60 let, protože s touto věkovou skupinou nejčastěji pracuji. Jsem zakládající členkou českoněmeckého partnerského spolku, který v roce 2012 oslavil 10 let intenzivní činnosti. Původně formální partnerství měst se vyvinulo v přátelství mezi lidmi. Ti se pravidelně setkávají, aby se seznámili se svou kulturou, způsobem trávení volného času i vnímání některých politických a společenských problémů.

Často připravujeme projekty, na které úspěšně získáváme finanční podporu města, ale i organizací, jako je Nadace Roberta Bosche, Českoněmecký Fond budoucnosti, nebo evropský program Townwinning. Vždy již při přípravě se ukazují interkulturní rozdíly v chápání různých problematik. Ať je to způsob organizace, zapojení dobrovolníků či financování. Naučili jsme se, že pokud chceme úspěšně spolupracovat, potřebujeme si hodně povídat o svých očekáváních a postojích. Očekávám, že se díky této práci potvrdí i rozdíly v chápání a způsobu trávení volného času.

Ve své práci porovnávám nejen rozdíly mezi respondenty zkoumaného vzorku Čechů a Němců, ale i rozdíly mezi osobami ze zkoumaného vzorku žijících v obcích, malých a velkých městech. Vyrůstala jsem v hlavním českém městě, studovala v okresním městě na Moravě a nyní žiji téměř patnáct let v malém městě. To mi umožňuje citlivě vnímat kulturní rozdíly mezi obyvateli.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Volný čas

Volný čas mělo lidstvo odjakživa, v průběhu času se však jeho vnímání velmi lišilo. Již lidé v antice nebo ve středověku měli volný čas a to ve smyslu „času bez práce“. Nelze ale srovnávat formu organizace práce a volného času antického občana a moderní, průmyslové společnosti.

„V antice, v období helénismu je vyhrazena práce otrokům a volný čas svobodným občanům. Zatímco v moderní pracovní společnosti je volný čas definován, jako čas „volný od práce“, bylo vnímání starých Řeků jiné. V helénistické kultuře není práce středobodem. Tudiž volný čas ve smyslu „scholē“ není myšlen jako nepracovní čas, ale čas odpočinku a vzdělání. V protikladu „scholē“ stojí „ascholia“ čas práce“.

Ve středověku se v životě lidí prolínaly prvky práce a volného času. Hodiny usebrání se a modliteb prostupovaly běžným dnem jako povinnost křesťana. Volné dny a svátky byly časté, zahrnovaly však požadavky náboženských služeb. Konečně ani pracovní místo a místo volna, nebylo od sebe zřetelně odděleno. (Vester, 1988, s. 9)

S nástupem protestantismu, vstoupil do vědomí člověka nový rozpor mezi časem, v němž člověk plní povinnosti vůči svému okolí, a jeho „volným“ časem, s nímž disponuje podle vlastního uvážení. Práce a zaměstnání v protestantismu nebyly už jen prostředkem k uspokojení životních potřeb, stal se z nich „smysl života“. Náзор, že práce a zaměstnání mají smysl sám v sobě, vychází z náboženského pojetí povinnosti, kterou má každý ve svém povolání. Reformace s sebou přinesla dogma o posvátnosti práce. Osvědčit se ve světě, a tak získat jistotu spásy je možné jen tehdy, když člověk koná své povinnosti víc, než je nezbytně nutné, takže mu nezbude žádný čas proto, aby se věnoval věcem, které by ho bavily. *„Hlavní funkcí tzv. hodin volna byla rekreace, během níž se však měly vykonávat nutné úkony“* (Vážanský 2001, s. 19) Přeceňování plnění povinností musíme chápat jako jeden ze závažných důsledků reformace. Na základě tohoto přístupu se potom v německém pietismu chápalo užívání volného času jako něco mravně špatného.

Z tohoto se vyvinula „etika“ raného kapitalismu. Stupňují se nároky na pracovní zapojení dělníků. Konec 19. století přinesl i volání po stanovení maximální pracovní doby a tedy oddělení práce a volného času.

„Teprve v průmyslové výrobní společnosti se zřetelně odděluje prostorem a funkcí práce a volný čas. Za morální považuje výrobní společnost, že jen ten, který vykoná v pevně stanoveném čase svou práci, získává nárok na volný čas.“ (Vester, 1988, s. 11)

Současná postindustriální společnost přináší člověku otázku: „Jak mnoho musím pracovat, abych si žil co nejlépe“. V současnosti již nemusíme pracovat tolik, abychom přežili, ale možnosti a příležitosti v nás vytváří potřebu pracovat a tudíž získávat finanční prostředky na realizaci našich snů a představ ve volném čase. Někdy až tolik, že nám mnoho prostoru na samotný volný čas nezbyvá.

1.1 Soudobé pojetí volného času

„Pod pojem volný čas se v současné době běžně zahrnují odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, dobrovolná společensky prospěšná činnost i časové ztráty s touto činností spojené. Do volného času nepatří sebe obsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). Ale z těchto činností si někdy lidé vytvoří svého koníčka, což je zřejmé např. ve vztahu k přípravě (i konzumaci) jídla.“ (Pávková a kol., 2008, s. 13).

„Způsob vnímání a trávení volného času souvisí s životním stylem. Každý člověk má svůj individuální systém hodnot, který se utváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince“ (Pávková a kol., 2008 s. 29)

Dle Bakaláře je volný čas „Rozsáhlým komplexem lidských a společenských jevů, procesů, vztahů a funkcí týkajících se odpočívání, zábavy a rozvoje osobností i lidských skupin. Nabízí dělení času na pracovní (věnovaný zaměstnání), reprodukční (uspokojování základních životních potřeb) a skutečně volný. Člověk tráví volný čas nejen podle toho jaký sám je, ale také v závislosti na tom, čím je pro druhé. Jaké je jeho postavení a situace v daném společenství, jaké povahy je jeho základní činnost. Je muž či žena? Žije sám, ve dvojici či v rodině? Má a vychovává své děti? Jaké má vzdělání? Jaké má zájmy, které hodnoty preferuje a na co aspiruje? Tím vším je volný čas výrazně podmínován a určován. (Bakalář, 1978, s. 66-68)

Opaschowski uvádí osm základních potřeb volného času:

- odpočinek, zdraví, zotavení (rekreace)

- vyrovnání, rozptýlení, zábava (kompenzace)
- učení (vzdělávání)
- oddech, odpočinek, sebeurčení (rozjímání)
- sdílení, kontakt, pospolitost (komunikace)
- společně trávený čas, vztah, vytváření skupin (integrace)
- účast, angažovanost a sociální sebevyjádření (spoluúčast)
- tvůrčí rozvoj, produktivní činnost a účast na kulturním životě (enkulturace)

(Opaschowski, 1996, s 90-92).

Langmeier a Krejčíková nabízí výklad dělení činností ve volném čase dle dimenzí:

- výběr činnosti buď z vlastní iniciativy, či pod tlakem okolností
- tvořivé činnosti s nacházením něčeho nového versus činnosti stereotypní, stále se opakující.
- nacházení opravdového potěšení z činnosti ve volném čase, nebo “zabití” volného času
- rozvoj talentu a uplatnění – kompenzace nenaplnění v pracovní činnosti
- instrumentální x expresivní činnosti
- aktivní x pasivní rekreace
- volný čas ve vztahu k povolání x únik ze zátěže každodenního povolání
- společnost x samota
- prospěšnost x zábava
- činnost pro získání uznání
- činnost pro úlevu z napětí a úzkosti
- činnost pro posílení životního stylu a přispívající integraci osobnosti

(Langmeier J., Krejčíková D., 2006, s. 176)

Opaschowski dále uvádí šest nezbytných prvků volného času:

1. časová variabilita (člověk může pružně reagovat na situaci a podle toho vybírat aktivitu, která je pro něj v této situaci vhodná)

2. dobrovolnost (intenzita, pravidelnost, kontinuita činností je závislá na osobních vlastnostech, sklonech a zájmech)
3. bez nátlaku (jedná se o otevřenou možnost jednat, bez donucení a tlaku k výkonu)
4. možnost volby (podle vlastní vůle z různých nabídek)
5. rozhodovací schopnost (možnost sám určovat a revidovat svá rozhodnutí)
6. vlastní iniciativa (vycházející z vlastních potřeb a schopností)

Opaschowski popisuje „životní styl“ empiricky pozorovatelnými znaky, které jsou pro určitou skupinu osob stejné. Protože v posledních 30 letech se výrazně a kontinuálně rozšířila volnočasová orientace života u téměř všech vrstev obyvatelstva, stává se „životní styl“ stále podobnější stylu trávení volného času a stávají se téměř shodnými. Tak se dá popsat „volnočasový styl“ spíše jako „volnočasově orientovaný životní styl“ s proměnnými vztahy k životním cílům, informačním zájmům, volnočasovým aktivitám, představám dovolených a konzumnímu nastavení.

Důležité životní cíle jsou:

- výkon a kariéra
- peníze a majetek
- socializace a pospolitost
- seberealizace
- zábava a požitek

(Opaschowski, 1993, s. 45-46)

1.2 Faktory ovlivňující způsob trávení volného času

Kultura

Každá osoba v sobě nese vzorce myšlení, cítění a potenciálu pro jednání, které se naučila v průběhu svého života. Většina toho byla osvojena během raného dětství, neboť v tom věku se člověk nejsnáze učí a přizpůsobuje. Ustavené vzorce je vždy velmi těžké měnit. Hofstede tyto vzorce přirovnal k software mysli. Člověk se však od počítače liší svou schopností odchýlit se od programu a reagovat novými způsoby. Reakce jedince se tak mohou pouze očekávat, známe-li jeho (její) minulost. Zdroje mentálního programování pocházejí ze sociálního prostředí, ve kterém vyrostl a sbíral své životní zkušenosti. Začínají v rodině, bezprostředním sociálním okolí, ve škole, v partě mladistvých a v životě v obci.

„Zavedený termín, jímž se takový mentální program označuje, je kultura. Slovo kultura má více významů, všechny pocházejí z latiny ze slova označujícího obdělávání půdy. Ve většině západních jazyků kultura obecně znamená civilizaci, či také určitou zjemnělost a zdokonalení myšlení a zvláště pak výsledky takového zdokonalení jako jsou vzdělanost, umění a literatura. To je kultura v užším smyslu.

V sociální antropologii se slovo kultura užívá jako souborný název pro rozmanité způsoby myšlení, cítění a jednání stejně tak i pojetí volného času. Jsou to i běžné, jednoduché a obyčejné prvky života jako je způsob zdravení se, způsoby u stolu, předvádění, nebo skrývání pocitů, určování určité fyzické vzdálenosti od druhých, milování, či udržování osobní hygieny. Kultura je vždy jevem kolektivním, neboť je vždy alespoň zčásti sdílena lidmi, kteří žijí, nebo žili ve stejném společenském prostředí, v němž si je osvojili. Kultura pozůstává v nepsaných pravidlech sociálního ovlivňování. Je to kolektivní programování mysli, které odlišuje příslušníky jedné skupiny, nebo kategorie lidí od druhých. (Hofstede G., Hofstede J., 2007, s. 13-14)

Národní kulturu lze tedy charakterizovat jako soubor hodnot, postojů, tradic a norem chování, které jsou sdíleny všemi nebo téměř všemi členy národního státu vymezeného společným jazykem, historií, tradicí a zvyky, společným územím a národním hospodářstvím. Jedná se o soubor občanů určitého státu. (Průcha, 2001, s. 23)

Kulturu se učíme, není vrozená, je dána naším sociálním prostředím, ne našimi geny. Kulturu musíme na jedné straně odlišit od lidské přirozenosti, na straně druhé od osobnosti jednotlivce. Byť stanovení přesné hranice mezi lidskou přirozeností a kulturou; a kulturou a osobností je předmětem diskuzí mezi společenskými vědci“ (Hofstede G., Hofstede J., 2007, s. 13-14)

Interkulturní rozdíly vyvstávají při soužití či setkání dvou a více kultur. Dle Průchy interkulturní výchova podporuje toleranci a schopnost vzájemného porozumění a odmítá etnocentrické myšlení. Zmiňuje i interkulturní psychologii, která vzniká v souvislosti se zájmem o kulturní determinanty lidské psychiky v 60. letech 20. století, a jako komparativní věda se zabývá popisem a srovnáním vlastností funkcí lidské psychiky v závislosti na kulturních faktorech. (Průcha, 2001 s. 41-52).

„Zvláštností multietnické a multikulturní reality světa je to, že v ní hrají roli předsudky a stereotypy. Jsou to představy, názory a postoje, které určité skupiny lidí chovají k jiným skupinám. Tyto názory jsou relativně neměnné, přenášené mezi generacemi a obtížně odstranitelné. Mají silný emocionální náboj, zatím co racionální

obsah v nich může být potlačen.“ (Průcha, 2001 s. 36) V následujícím šetření mě snaha zůstat objektivní vedla k tomu se stereotypy a předsudky záměrně nezabývat.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem jsem vyvodila, že lze očekávat rozdíly při střetu dvou kultur a zaměřila jsem se ve svém šetření na analýzu těchto rozdílů.

Rodina

Rodina je první společenství, kde vnímáme, jak tráví volný čas jeho členové. Člověk se rodí do určitého sociálního a kulturního prostředí, do určité rodiny. Ta je sociálním mikroprostředím, ve kterém se uskutečňuje výchova. Je to proces uvádění člověka do života. V rámci této primární socializace získává člověk charakteristické kulturní návyky. (Nakonečný, 2006, s. 45)

Způsob trávení volného času je také ovlivněn naší výchovou a sociálním prostředím, ve kterém se nacházíme. Můžeme předpokládat, že trávíme volný čas podobným způsobem, jako naši rodiče, neboť jsou to oni, kdo zásadně formují naše postoje k životu, lidem i sobě samým. *Pokud otec byl vášnivým sportovcem, můžeme očekávat, že jeho potomci zdědí kladný vztah ke sportu. Stejně tak prostředí, v kterém žijeme a lidé, se kterými se stýkáme, ovlivňují náš postoj k trávení volného času.* (Hartl, Hartlová, 2000, s. 442)

Osobnost

Osobnost je soubor vlastností, které určují jednání. Psychické vlastnosti jsou povrchové tzv. rysy a pramenné tzv. typy.

Rysy osobnosti lze utřídít do několika kategorií:

- schopnosti
- emocionalita
- postoje
- vůle
- motivy

(Nakonečný, 2006, s. 128)

Národní kulturu jsem v předchozí kapitole uvedla jako soubor hodnot, postojů, tradic a norem chování. Ráda bych proto rozvedla definici pojmu postoje.

Postoj je sklon ustáleným způsobem reagovat na předměty, osoby, situace a na sebe sama. Postoje jsou součástí osobnosti, souvisí se sklony a zájmy osobnosti, předurčují poznání, chápání, myšlení a cítění. Vědomosti, dovednosti a postoje se získávají v průběhu života především vzděláváním a širšími sociálními vlivy, jako je veřejné

mínění, sociální kontakty a jiné. Jsou všechny relativně trvalé a obsahují složku poznávací (kognitivní), citovou (afektivní) a konativní behaviorální, postoje lze měřit kvantitativně, škály, či analyzovat obsahově, podle vztahu k hierarchii hodnot.(Hartl, Hartlová, 2000, s. 442)

Různí lidé zastávají postoje z různých příčin, přičemž jeden postoj může mít víc než jeden důvod. V tomto případě nás zajímají funkce, kterým postoj slouží:

- hodnotová – vyjadřuje hodnoty a odráží jedincovo sebe pojetí
- sociálně adjustační – napomáhá pocitům sociální sounáležitosti.

(Hartl, Hartlová, 2000, s. 173)

Rozdílná je i volba volného času u mužů a žen. Ženy se více věnují kulturním aktivitám, jako jsou divadlo, četba knih, výtvarná činnost. Ženy méně sportují než muži, ale překvapivě více času věnují procházkám a „toulání se“. Muži častěji sportují a účastní se společenských událostí. Muži chodí více do restaurací a kaváren, na večírky nebo sportovní utkání. Významnější místo zaujímají u mužů i virtuální aktivity, jako sledování videa a práce s počítačem. Tradičně mužské aktivity jsou kutilství a sběratelství, opravy a úpravy motocyklů či aut. (Sak&Saková, 2004, s. 65)

Volba činnosti ve volném čase závisí spíše na osobních vlastnostech, než na věku, je ovšem pochopitelné, že starší lidé dávají přednost pasivnější zábavě. (Langmeier J. Krejčíková D., 2006, s. 176-177)

2. 40. – 60. rok života – vrcholná dospělost

Říčan nazývá toto období druhý dech. Čas, kdy zdraví ještě bez problémů slouží, ale již delší dobu potřebujeme k regeneraci po náročném výkonu. V průměru se nacházíme v polovině své cesty. Mnozí se realizují především ve svém zaměstnání, nejrůznější zábavy a rozptýlení z mládí ztrácejí na přitažlivosti. Prospěšná a úspěšná práce je tím nejlepším způsobem, jak dosáhnout uznání a sebevědomí. Zkušenosti se snoubí se schopností trpělivosti. Zároveň jsou však v nevýhodě vůči technologickému pokroku. Co platilo před deseti dvaceti lety, už neplatí. Mění se technologie, ale i pravidla, předpisy a zákony.

Člověk po čtyřicítce se už zpravidla tolik nehoní za kariérou a je schopen si užívat práci „jako takovou“. Je to doba, kdy už nezískáváme příliš mnoho nových přátel a už se tolik nepouštíme do nových podniků. (Říčan, 2004, s. 289-303)

U žen v tomto období narůstá sebejistota a autonomie, začínají se orientovat více na život mimo rodinu. Jsou však i jedinci, kteří mají v tomto věku vážné problémy, ale většina se dokáže uspokojivě vyrovnat s vývojovými úkoly věku, jakými jsou pokles fyzických schopností a fyziologických funkcí, odchod dětí z domova. (Langmeier J. Krejčíková D., 2006, s. 177-178)

V rodinném soužití přichází nová sociální role. Děti obvykle odrůstají a přichází vnoučata. V manželství obvykle nastává druhá vývojová krize, způsobená právě odrůstáním dětí. Nastává ale i období starosti o rodiče. Čtyřicátník musí osvědčit svou generativitu. V tomto věku si musíme zvyknout, že se stáváme pro rodiče autoritou. (Říčan, 2004, s. 304)

2.2. Čechy „normalizační generace“

Lidé narozeni v letech 1954–1969, vyrůstali v době, kdy jejich základní životní rozhodnutí ohledně vztahu k politické moci zásadně ovlivňovalo celý jejich další profesní i osobní život.

„Šiklová popisuje tehdejší rozvrstvení společnosti na tři skupiny, kdy jedna byla naprosto převažující a dvě extrémní – nomenklaturní kádry a disidenti, kteří tvořili jen malé procento populace, byli doplněni většinou, kterou Šiklová nazývá šedou zónou. To byli lidé, kteří se snažili minimalizovat svoji participaci na veřejném životě a stáhli se do svého soukromí a na své chaty

Vycestovat jinam než do zemí sovětského bloku bylo v podstatě nemožné. Co se cizích jazyků týče, převažovala ruština, v jejímž případě byla motivace ke studiu u mnoha lidí zastřena zkušeností okupace.

V takto determinované společnosti dělali mnozí svá rozhodnutí o budoucím povolání pod tlakem pragmatické úvahy o svém uplatnění, a nikoli na základě skutečných přání či ambicí“. (Moree, 2008, s. 61)

2.3. Německo: studentské a protestní hnutí

Generace dnešních 40-60 letých Němců byla ovlivněna rozdělením Německa na východní a západní blok po roce 1945. Rok 1968 je v Německu znám jako „Hnutí-68“. Bylo to období studentského levicového hnutí se zaměřením na protiválečné demonstrace. Metje uvádí rozdělení generací orientované dle politických a ekonomických fází převratu, kdy po roce 1967 po fázi poválečné doby a éry C. Adenauera nastupuje tzv. „mobilizační fáze“. Dále nabízí rozdělení na pět

socializačních fází Německa 20. století. Mnou sledovaná generace (lidé ve věku 40 – 60 let) spadá do fáze časů studentského a protestního hnutí. (Metje, 1994, s. 54-55)

3. Relevantní výzkumy volného času dospělých

3.1. Výzkumy uskutečněné v ČR

Výzkum Sociologického ústavu A. V. ČR - Volný čas

Tento výzkum byl proveden v roce 2009 na obyvatelstvu starším 15 let, dále nebyl věk specifikován. Bylo dotázáno něco přes 1.000 respondentů.

Vedle sledování televize, sportování a četby tráví lidé svůj čas často s rodinou a přáteli a také procházkami a venčením psů. Častěji než dříve vyplňuje volný čas počítač, naopak na ústupu je zahrádkaření. Nejvýznamnější změna byla zaznamenána u domácích prací, kterým se ještě v roce 2004 věnovalo ve svém volném čase 14% dotázaných, v roce 2005 klesl tento podíl na 5% a v roce 2009 byla nízká hodnota potvrzena 4% dotázaných. Otázkou je, zda skutečně poklesl objem domácích prací, které lidé vykonávají, či zda došlo k posunu ve vnímání toho, co je volný čas a zda do něho patří péče o domácnost.

Mezi zkoumanými formami trávení volného času je nejfrekventovanější četba časopisů, které se pravidelně aspoň jednou týdně věnuje 67% populace starší 15 let, zatímco jen 3% podle vlastního vyjádření časopisy nikdy nečtou. Četbou knih se lidé ve svém volném čase zabývají rovněž často, i když celkově méně, než četbou časopisů. Pravidelně aspoň jednou za týden čte knihy 41% lidí, dalších 44% tráví svůj volný čas četbou knih sporadičtěji, 15% knihy nečte vůbec. 23% občanů přitom aspoň jednou měsíčně chodí do veřejné knihovny, dalších 18% využívá tuto službu méně často a 59% knihovnu nenavštěvuje nikdy.

Poměrně oblíbenou aktivitou ve volném čase je i poslech nahrávek na kazetách, CD či jiných záznamových nosičích, kterému se pravidelně aspoň jednou týdně věnuje asi polovina (51%) české populace. Pětina lidí ovšem podle výsledků šetření nahrávky nikdy neposlouchá. Na koncerty populární hudby alespoň příležitostně chodí asi polovina (51%) respondentů, z toho 6% se těchto akcí účastní pravidelně alespoň jednou za měsíc. Koncerty vážné hudby navštěvuje alespoň občas čtvrtina lidí, 3 % je absolvují minimálně jednou měsíčně. Do kina ve svém volném čase alespoň občas zajdou téměř dvě třetiny (64%) dotázaných, z toho 15% jednou za měsíc nebo častěji.

Jen o něco menší část populace (60%) alespoň někdy věnuje svůj volný čas návštěvě divadla, i když pravidelných návštěvníků, kteří chodí alespoň na jedno představení za měsíc, je o něco méně (8%). Do galerie či na výstavu výtvarného umění alespoň příležitostně zavítá polovina lidí, 5% tak činí jednou za měsíc nebo častěji.

Sportu či cvičení se pravidelně jednou za týden nebo častěji věnuje třetina (33%) respondentů šetření, přibližně stejná část (34%) naopak vůbec nesportuje. Naprostá většina lidí (s výjimkou 8%) alespoň občas podniká výlety do přírody nebo turistické pochody, čtvrtina (26%) tak činí každý týden nebo častěji. Nezanedbatelnou část svého času věnují lidé zvyšování kvalifikace. Téměř pětina (19%) respondentů šetření se podle vlastního vyjádření minimálně jednou týdně vzdělává v některém cizím jazyce či odborném předmětu, dalších 28% tak činí alespoň občas. Poměrně často lidé u nás tráví svůj volný čas ve společnosti svých přátel a známých – 47% minimálně jednou za týden, dalších 38% alespoň jednou za měsíc. Do restaurace, vinárny či kavárny chodí nejméně jednou za měsíc asi polovina (54%) účastníků šetření, 23% z nich zde tráví svůj volný čas jednou týdně či častěji. Velmi oblíbenou volnočasovou aktivitou jsou individuální koníčky. Ve svém volném čase se jimi zabývá asi devět z deseti dotázaných, přičemž necelá polovina (49%) se svému hobby věnuje minimálně jednou či vícekrát v týdnu a dalších 29% alespoň jednou za měsíc.

(http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3718/f3/100994s_OZI00114.pdf) dostupné online 16. 2. 2013

Výzkum Factum Invenio provedený v roce 2010 - Jak trávíme svůj volný čas?

Volnočasové aktivity české populace a českých uživatelů internetu

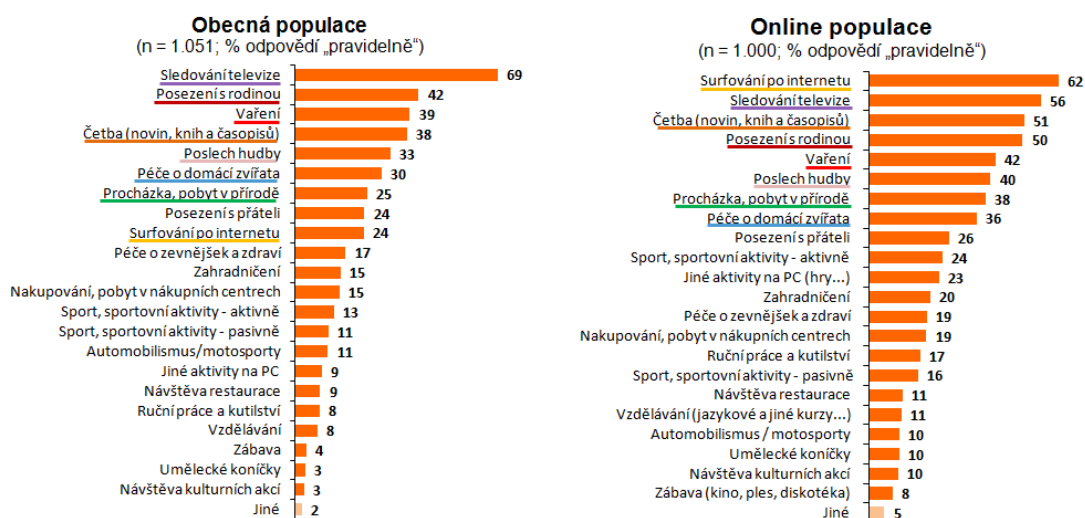
Zprávu o českém internetu připravuje společnost již od roku 2001. Výzkum je realizován mezi:

- Aktivními uživateli internetu (využívají internet nejméně jednou týdně)
- Obyvateli ČR (obecná populace) v rámci pravidelného omnibusového šetření

Oba vzorky čítají přibližně 1000 osob a jsou získány metodou kvótního výběru podle základních socio-demografických charakteristik.

Výsledky šetření ukazují, že se lidé ve volném čase věnují zejména pasivním aktivitám. V případě obecné populace ČR převažuje sledování televize, u online populace je to pak surfování po internetu. Mezi další frekventované volnočasové aktivity patří posezení s rodinou, vaření, četba, či poslech hudby.

Rovněž aktivní trávení volného času je rozšířenější mezi uživateli internetu. Procházky a pobyt v přírodě představují pravidelnou činnost pro 38% z nich, ale pouze pro čtvrtinu populace obecné. Pravidelně sportuje přibližně každý čtvrtý uživatel internetu (25%), zatímco v obecné populaci je to přibližně 13%.

Obrázek 1 Způsoby trávení volného času

Podíl osob pravidelně sledujících televizi se s věkem zvyšuje. Totéž lze říci i o četbě novin, knih a časopisů nebo o zahradničení. Naopak surfování po internetu, poslech hudby a sportování je doménou mladších věkových skupin, tj. hlavně populace ve věku do 30 let. Pravidelné procházky a pobyt v přírodě jsou nepatrně častější u osob nad 60 let, u ostatních věkových skupin je zastoupení této aktivity poměrně vyrovnané. Podobné rozložení podle věku má i péče o domácí zvířata, které se však nejintenzivněji věnují lidé ve věkové kategorii 51 – 60 let. (http://www.factum.cz/397_jak-travime-svuj-volny-cas) dostupné online 16. 2. 2013

3.2. Výzkumy uskutečněné v Německu

Studie o chování ve volném čase Němců.

Studie nadace pro budoucí otázky 2012. Pro tuto studii bylo dotázáno přes 4.000 osob starších 14 let. Respondenti byli dotazováni tváří v tvář, jak často provozují volnočasové aktivity. K tomuto sloužila devítistupňová škála od „denně“ po „nikdy“

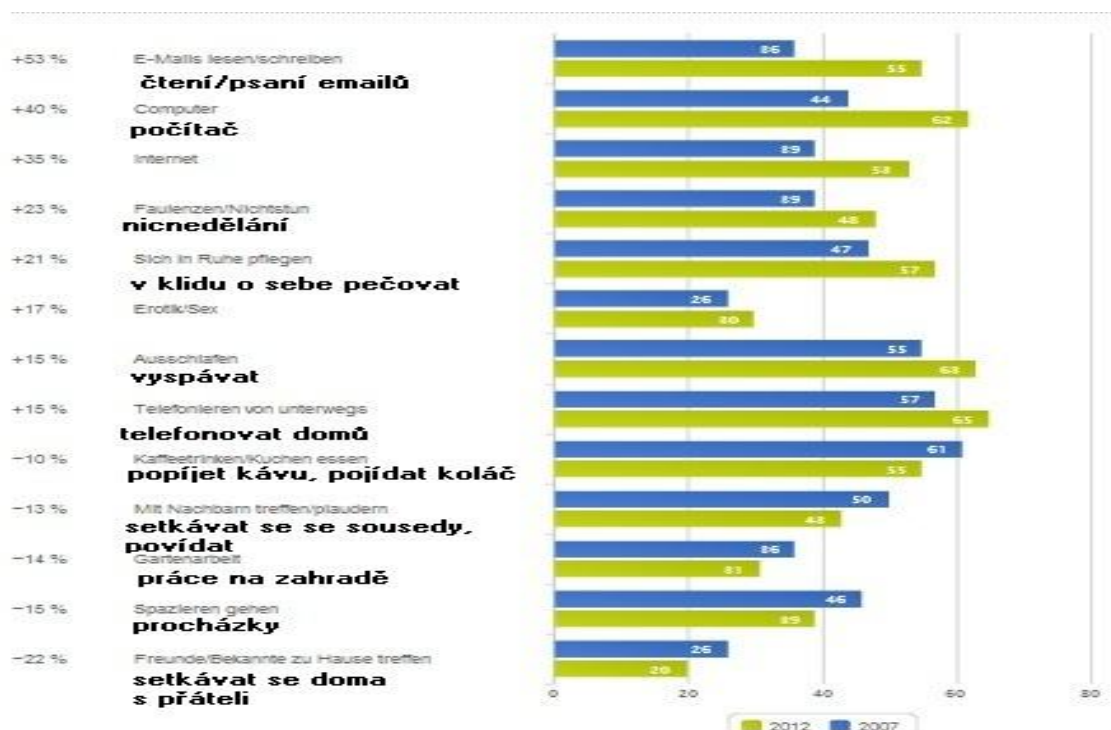
Hlavní výsledky studie přinesly zjištění, že sledování televize zůstává stále číslo jedna, silně vzrůstá využívání mobilních telefonů, internetu a počítače. Digitální štěpení společnosti pokračuje. Volnočasová přání: Více času na odpočinek a pro sociální kontakty. Od 80. let 20. století stojí na prvních místech oblíbenosti volnočasových

aktivit mezi občany spolkových zemí sledování televize (98%), poslouchání rádia (90%), telefonování (89%) a čtení novin a časopisů (77%). Na tom se nezměnilo nic ani v roce 2012. Televize zůstává hlavním médiem. Celých 98 % Němců sleduje televizi napříč věkovým spektrem pravidelně.

Profesor Dr. Ulrich Reinhardt, vědecký vedoucí BAT-Stiftung für Zukunftsfragen uvádí: „Většina spolkových občanů se večer prostřednictvím televizních stanic nechává bavit, informovat a radit. Přitom se ale televize stává stále častěji vedlejším médiem. Během sledování se jí, telefonuje, žehlí prádlo, nebo také čte“. Dále zůstávají oblíbené především aktivity s rodinou (74%) a partnerem (69%), stejně tak regenerace jako vyspávání (63%), nechávat plynout myšlenky (69%), nebo o sebe v klidu pečovat (57%).

V pětiletém porovnání se začíná ukazovat vzrůstající dominance „nových médií“. Téměř dvě třetiny Němců telefonují mobilním telefonem, to je o 15% více než v roce 2007. Ještě výrazněji vzrůstá podíl internetu a používání počítače. Zde zůstává ale následující „digitální“ rozdělení: Muži (59%) používají internet častěji než ženy (48%), a obyvatelé měst (61%) surfují na síti více než obyvatelé venkova (46%). Největší rozdíly se otevírají v zohlednění vzdělání a věku dotázaných. Tak je podíl uživatelů internetu s maturitou více jak dvojnásobný než podíl občanů s ukončeným základním vzděláním (Hauptschule) 73 % – 35 %. Mezi čtyřmi z pěti 35 - letými (80%) a více než polovinou 35-54 - letých (59%), kteří jsou pravidelně na cestách ve World Wide Web, je pouhý každý čtvrtý přes 55 - let (26%) online.

Reinhardt: „Vzrůst užívání internetu neustále stoupá, ale zpomaluje se. Je jen otázkou několika let, kdy nabude užívání internetu u mladých lidí stejné úrovně, jaké dosahuje sledování televize, bude ale ještě do konce desetiletí trvat, než alespoň většina příslušníků starší generace bude online.“

Obrázek 2 Porovnání vývoje určitých volnočasových činností mezi lety: 2007 – 2012

(ze 100 dotázaných, jmenujte pravidelné činnosti minimálně 1x týdně)

Co by spolkoví občané dělali rádi?

Poprvé tento volnočasový monitor položil otázku: „Jaké aktivity by Němci dělali rádi častěji.“ U spontánních aktivit vede požadavek opravdu spontánně něco dělat, něco, co mě právě baví, téměř shodně jsou uváděny potřeby častěji vyspávat a mít více sexu. Hned za tím následuje více času na koníčky, na sport, rodinu a přátele. Zřetelně v protikladu stojí přání mediálního konzumu. Pouze každý čtvrtý by rád častěji používal počítač, nebo surfoval na internetu a jen každý šestý uvedl přání častěji telefonovat nebo se dívat na televizi.

„Více času na odpočinek a pro sociální kontakty“, tak by se mohla shrnout přání pro volný čas. Ve vzrůstajícím hektickém a mediálním světě roste na jedné straně potřeba klidu a na druhé straně potřeba pospolitosti.

(<http://www.stiftungfuerzukunftsfragen.de/de/newsletter-forschung-aktuell/239.html>) dostupné online 16. 2. 2013

Překvapivý výsledek tohoto šetření, kde 98% zaujímá televize, potvrzuje i realizovaná **studie Meulenmanna a Gillese o stoupající oblibě televize v Německu z roku 2011.**

Pro sledování televize v konkurenci s rostoucím podílem volného času oproti jiným volnočasovým aktivitám, hovoří především její velká oblíbenost. Pro průměrného Němce je sledování televize jako receptivní volnočasová aktivita o více jak 40% oblíbenější než aktivity vzájemnosti, pospolitosti a účasti.

V průběhu času, ale mluví mnohé pro to, že televize má nejlepší možnosti svou oblibu posílit na úkor jiných volnočasových aktivit. Je to jako málokteré absorpce schopné medium, které obsluhuje mnohé potřeby publika. Je lepší než většina jeho konkurentů, protože výrazně rozšířilo a diferencovalo svou nabídku, s výjimkou internetu. Mnohé nasvědčuje tomu, že s nárůstem volného času, sledování televize, už tak oblíbené, se stane ještě oblíbenější a schopné nejenom zabrat tento volný čas, ale zabrat více podílu volného času na úkor svých dosavadních konkurentů. (MEULEMANN, GILLES, 2011).

Uvedené výzkumy a odborná literatura mi pomohly orientovat se v obecných očekávaných zájmech zkoumaného vzorku a stanovit hypotézy pro mé vlastní šetření.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíle šetření

1. Na vybraném vzorku respondentů z ČR a Německa zjistit, zda a jak se liší způsoby trávení volného času mezi občany těchto zemí ve věkové kategorii 40-60 let.
2. Na vybraném vzorku zjistit, zda a jak se liší způsoby trávení volného času touto věkovou kategorií v malých a větších městech v ČR a v Německu.

2. Východiska šetření

Šetření jsem se rozhodla pojmut jako relační (vztahový). Gavora uvádí, že při tomto šetření se ptáme, zda existuje vztah mezi zkoumanými jevy a jak těsný je tento vztah. Při šetření je tak možno dávat do vztahu nejen dva, ale i další činitele.

V mém uskutečněném šetření tak můžeme zohlednit, zda určují způsob trávení volného času interkulturní difference, jako příslušnost k národu, velikost města, v kterém respondent žije, nebo další činitele, jako pohlaví, vzdělání, rodinný stav.

Zároveň kombinuji také metodu s prvky etnografického šetření, kde jde o popis kultury skupiny lidí. (Hendl, 2005 s. 58)

Jsem si vědoma, že uplatnění této průzkumné strategie pro omezený vzorek respondentů nepřinese výsledky zobecnitelné pro celou populaci, ale pouze pro tento vzorek.

Výzkumná otázka:

- Jakým způsobem tráví dospělí mezi 40-60 lety svůj volný čas?
- Má na způsob trávení volného času dospělých lidí ve věku 40-60 let vliv kultura země, ve které žijí?
- Má na způsob trávení volného času dospělých lidí v Čechách a v Německu ve věku 40-60 let vliv velikost města, ve kterém žijí?
- Existuje jiný činitel (pohlaví, vzdělání, rodinný stav), který určuje způsob trávení volného času?

3. Hypotézy

Základní vlastností hypotézy je, že vyjadřuje vztah mezi proměnnými.

Zlatá pravidla hypotézy:

1. *Hypotéza je tvrzení, vyjadřuje se oznamovací větou. Na konci šetření musíme toto tvrzení přijmout, nebo vyvrátit*

2. *Hypotéza vyjadřuje vztah mezi dvěma proměnnými*
3. *Hypotéza se musí dát testovat, její proměnné se musejí dát měřit, nebo kategorizovat.* (Gavora, 2001, s. 52)

Na základě rešerše odborné literatury, osobních zkušeností a informací získaných z předšetření jsem stanovila následující hypotézy:

H1 – Češi mají méně volného času než Němci

nulová hypotéza: Mezi délkou volného času Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl

H2 – Češi vnímají svůj volný čas, jako čas, kdy nejsou v zaměstnání.

nulová hypotéza: Mezi vnímáním Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl.

H3 – Němci jsou častěji členy spolku či sportovního oddílu.

nulová hypotéza: Mezi Němci a Čechy v členství ve spolcích či sportovních oddílech neexistuje statisticky významný rozdíl.

H4 – Mezi Čechy a Němci není statisticky významný rozdíl v touze ve svém volném čase ještě něco dokázat a zažít.

nulová hypotéza: Mezi Němci a Čechy zkoumaného vzorku v touze ve svém volném čase ještě něco zažít či dokázat je statisticky významný rozdíl.

H5 – Němci jsou spokojenější než Češi

nulová hypotéza: Mezi Němci a Čechy ve spokojenosti není statisticky významný rozdíl.

4. Výzkumné metody

Jako nástroj šetření jsem zvolila dotazník. Je nejfrekventovanější metodou získávání dat v pedagogickém šetření. (Gavora, 2001, s 99) vymezuje dotazník jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“. Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně.

Dotazník se obvykle skládá ze tří částí: vstupní, která obsahuje informace o osobě, která zadává dotazník, vysvětluje cíle dotazníku a obvykle zdůrazňuje význam

respondentových odpovědí. Druhá část obsahuje vlastní otázky a na konci dotazníku bývá poděkování za spolupráci (Gavora, 2001, s 99-100).

Otázky v druhé části se skládají z uzavřených a otevřených otázek.

V mém případě to znamenalo vypracovat dotazníky dva. Jeden český a druhý německý, kdy u německého se jednalo o překlad českého dotazníku.

Dotazník (v obou verzích) je součástí přílohy č. 2 a 3 této práce

Abych zajistila co nejjednodušší šíření dotazníku a zároveň jeho vysokou návratnost, zvolila jsem elektronický způsob. V tomto případě mám špatné zkušenosti s dotazníky šířenými ve formátech: *.doc, či *.pdf. Takové dotazníky kladou na respondenty vyšší nároky v užívání počítače. Dotazník musí být schopni elektronicky vyplnit, uložit a odeslat. Využila jsem nabídky cloudového prostředí Google a jeho aplikace Google Forms. Takto připravený dotazník jsem rozesílala pomocí e-mailu s průvodní zprávou, která obsahovala základní údaje o cíli šetření a délce trvání vyplnění dotazníku.

Výsledky dotazníku se hromadily ve výše uvedené aplikaci. Po ukončení dotazníkového šetření, které probíhalo mezi měsíci únor a duben 2013, jsem data stáhla a zpracovala pomocí aplikace MS EXCEL 2007. Získaná data jsem převedla na číselné vyjádření, tím jsem získala obsáhlou tabulku v číselné formě a zpracovala statistickými metodami (četnost, aritmetický průměr, směrodatná odchylka, medián, Mann-Whitney test, Chí kvadrát a t-test). Za statisticky významný výsledek považuji hodnotu $p < 0,05$.

5. Plán a realizace šetření

Předvýzkum

Před samotným výzkumem jsem se rozhodla udělat v průběhu měsíců říjen 2012 – leden 2013 předvýzkum, který by mi pomohl sestavit odpovídající dotazník, který jsem se chystala připravit pro účely samotného šetření. Požádala jsem proto několik náhodně vybraných respondentů ve věku 40-60 let mezi Čechy a Němci a požádala je o interview. Data jsem získávala polostrukturovanými rozhovory, kdy jsem kladla i doplňující otázky. Přibližně půlhodinové rozhovory jsem nahrávala na diktafon, přenášela ve formátu WMA do počítače a pomocí funkce zpomalení zvuku rozhovory přepisovala v textovém editoru Word. Tak se mi podařilo realizovat 19 rozhovorů, které mi ukázaly, jakým způsobem formulovat otázky v následném dotazníku. Při

předvýzkumu jsem dodržovala etické standarty. Respondenty jsem vždy seznámila s důvodem rozhovoru, vysvětlila výzkumný cíl a dodržovala jsem zachování soukromí a anonymity jak při rozhovoru, tak při následném zpracovávání dat.

Soustředila jsem se především na to aby:

- zkoumané osoby rozuměly mým otázkám tak, jak jim rozumím já
- se zkoumané osoby byly vůbec ochotny zúčastnit šetření (nepokládám jim příliš soukromé otázky?)
- se sesbírané údaje daly správně vyhodnotit

Setkala jsem se s velmi zajímavou reakcí všech dotázaných, kteří se po ukončení našich rozhovorů vyjádřili, že je rozhovor donutil zamyslet se nad způsobem svého života, množství času stráveného v zaměstnání, či povinnostmi k domácnosti a rodině. Způsobem trávení času s rodinou a přáteli a nakonec i zamyšlením, kolik mají volna, zda jsou s množstvím volného času spokojeni. Dva přepisy rozhovorů předvýzkumu jsou součástí příloh č. 1 a 2

6. Charakteristika zkoumaného vzorku

Ve výběru výzkumného vzorku jsem postupovala metodou náhodného účelového vzorkování a pokračovala ve výběru metodou sněhové koule. (Hendl, 2005, s. 152)

Jako vzorek charakterizující města do 40.000 obyvatel jsem si vybrala obyvatele partnerských měst Kamenický Šenov (4.000) a Rheinbach (26.000), protože mají obě města rozdílný počet obyvatel, rozšířila jsem výběr u Kamenického Šenova o obyvatele celého regionu Novoborsko (26.000), který zahrnuje i Kamenický Šenov. Reprezentanty měst nad 40.000 obyvatel jsem si zvolila Prahu (1.200.000) a Kolín nad Rýnem (1.100.000).

Požádala jsem o vyplnění dotazníků osoby určené kriteriálním vzorkováním tj. muže a ženy ve věku 40-60 let, Čechy a Němce z velkých měst (nad 40.000 obyvatel) a malých měst (do 40.000 obyvatel).

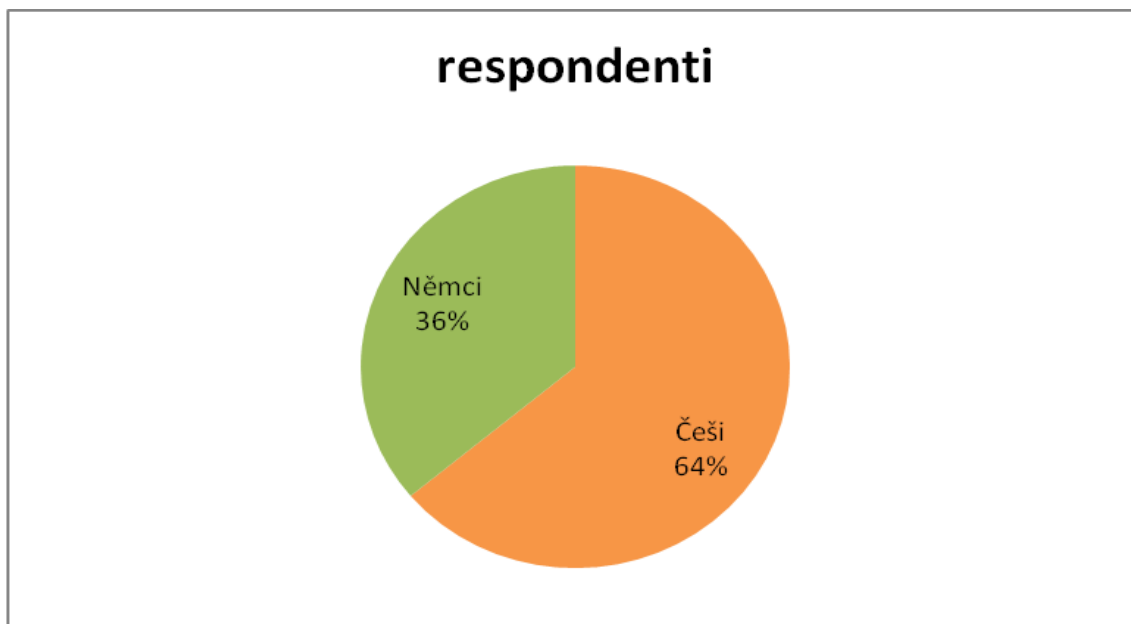
Pro první kontakty jsem využila své kolegy a přátele, kteří odpovídali stanoveným kritériím. Zároveň jsem je požádala o rozeslání dotazníků na jejich známé kontakty, či předání kontaktů a popř. doporučení.

Na dotazník odpovědělo v průběhu tří měsíců 86 respondentů. Se získáváním dat od českých respondentů jsem neměla výrazné obtíže, podstatně problematičtější to bylo se získáváním dat od respondentů z Německa. Můj původní, bohatý zásobník kontaktů, kriteriálně ovzorkovaný ohraničením 40-60 let se podstatně zmenšil. Což jsem ale zpočátku neviděla jako podstatný problém a věřila v exponenciální růst rozesílaných dotazníků, protože jsem zároveň v úvodním textu žádala i o rozesílání dalším respondentům z řad jejich známých. Zatím co u českých respondentů bylo možné tento růst zaznamenat, u německých vždy odpověděli jen někteří z těch, které jsem přímo oslovila. Když jsem zaznamenala tento problém, rozhodla jsem se oslovit své české přátele, o kterých jsem věděla, že mají množství německých známých. I ty jsem požádala o spolupráci. Data narůstala velmi pomalu i po několika intervencích. Nakonec jsem začala využívat i veřejně dostupných adres.

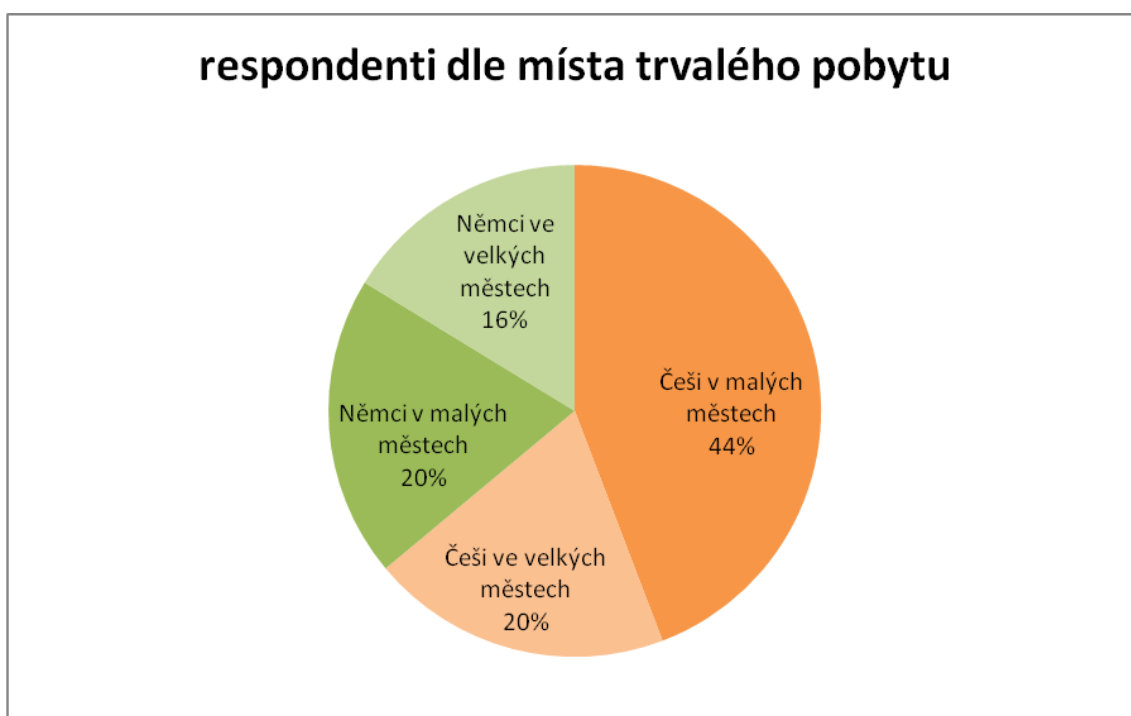
Domnívám se, že problém v malém nárůstu německých respondentů mohl být stud s přeposláním mého dotazníku dalším známým z důvodu mé jiné národnosti a při využití veřejně dostupných adres mnohem silnější negativní vnímání nevyžádaných e-mailů.

Tabulka 1 Respondenti

Počet respondentů rozdělení Češi, Němci		procentuelní vyjádření Relativní četnost (n_i/n)	Počet respondentů dle místa trvalého pobytu		Procentuelní vyjádření Relativní četnost (n_i/n)	Počet respondentů dle pohlaví		Procentuelní vyjádření Relativní četnost (n_i/n)
Češi	55	63,95%	Češi v malých městech	38	44,19%	Češi ženy	40	46,51%
			Češi ve velkých městech	17	19,77%	Češi muži	15	17,44%
Němci	31	36,05%	Němci v malých městech	17	19,77%	Němci ženy	15	17,44%
			Němci ve velkých městech	14	16,28%	Němci muži	16	18,60%
celkem	86	100,00%	celkem	86	100,00%	celkem	86	100,00%

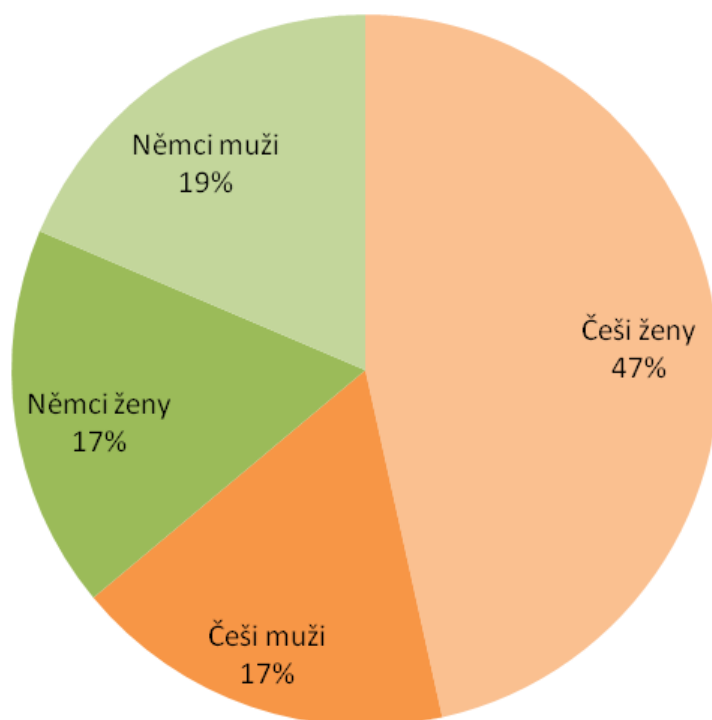

Obrázek 3 Respondenti rozdělení Češi, Němci

Obrázek 4 Respondenti dle velikosti měst

respondeti dle pohlaví

Obrázek 5 Respondenti rozdělení dle pohlaví

7.   Prezentace dat a interpretace výsledků

Mé šetření zaměřené na trávení volného času ve skupině respondentů z Čech a Německa sledovalo téma volného času respondentů v následujících kategoriích:

7.1.   Délka různě tráveného volného času, zastoupeného v položkách:

1. délka volného času
2. množství nároku na dovolenou a skutečně vybrané dovolené
3. množství skutečně strávené dovolené „volnem“
4. poměr mezi pracovním časem a volnem
5. spokojeností s délkou volného času

7.2.   Pojetí volného času, zastoupené v položkách:

6. kdy mám volný čas
7. způsob trávení volného času
8. způsob trávení dovolené
9. doba a způsob trávení volného času stráveného s rodinou
10. doba a způsob trávení volného času stráveného s přáteli
11. angažovanost ve volném čase
12. volnočasové plány do budoucna
13. spokojenost

7.1.   Délka různě tráveného volného času

Na tuto kategorii jsem hledala odpovědi v položkách 1-5.

Stanovená hypotéza H1: Češi mají méně volného času než Němci.

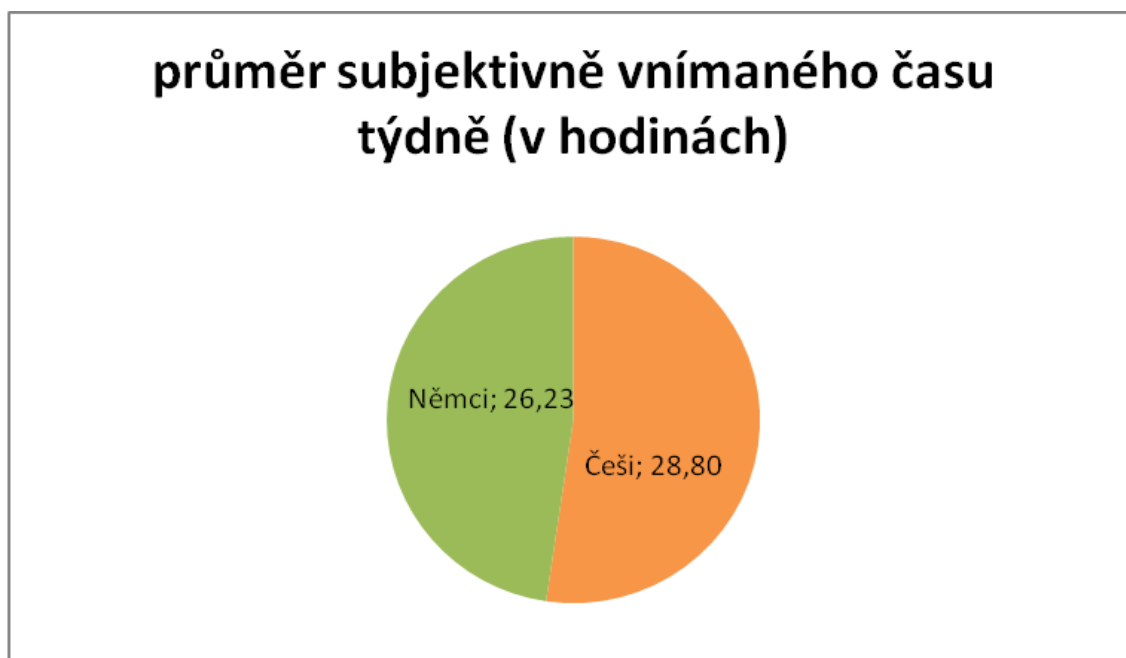
1.   Množství volného času týdně

Otázka „*Kolik si myslíte, že máte volného času týdně?*“, uvedená v dotazníku jako č. 2, byla položena pro zjištění množství subjektivně vnímaného času. Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti. Ze všech uvedených odpovědí jsem pomocí statistické kalkulačky vypočítala aritmetický průměr, směrodatnou odchylku a medián. V tabulce č. 2 předkládám porovnání dat subjektivně vnímaného počtu volných hodin týdně mezi Čechy a Němci a v tabulce č. 3 jsem zařadila další proměnnou a to velká a malá města.

Tabulka 2 Kolik si myslíte, že máte volného času týdně?

Údaje uvedené v hodinách	Aritmetický průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka	Medián
Češi	28,80	3	70	13,08	29
Němci	26,23	3	100	17,5	25
celý vzorek	27,83	3	100	14,78	26,5

Uvedené údaje byly otestovány nepárovým t-testem, $p=0,212$, u výsledku nebyla zjištěna statistická významnost.

Obrázek 6 Kolik si myslíte, že máte volného času týdně?

Tabulka 3 Kolik si myslíte, že máte volného času týdně? - dle velikosti měst

	Aritmetický průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka	Medián
Češi malé město	28,21	3	54	12,26	30
Češi velké město	30,11	10	70	15,06	26
Němci malé město	28	8	100	20,84	25
Němci velké město	23,85	7	50	12,73	25
celý vzorek	27,83	3	100	14,78	26,5

Z předložených výsledků vyplývá, že subjektivně nejvíce času ze zkoumaného vzorku má Čech ve velkém městě (30,11 hodin týdně) a naopak nejméně má Němec z velkého města (23,85 hodin týdně)

2. Množství nároku na dovolenou a skutečně vybrané dovolené

Otázka: *Kolik dnů ročně máte nárok na dovolenou a kolik dnů máte dovolenou ve skutečnosti*, uvedená v dotazníku pod č. 4 a 5. byla položena pro zjištění množství času na zotavenou.

Respondenti zde měli uvést, kolik dnů ročně mají nárok na dovolenou a kolik ve skutečnosti vyčerpají. Zde se odpovědi značně odlišovaly, protože někteří respondenti nemají běžné zaměstnání a proto odpovídali buď nulovou hodnotou s poznámkou: „Jsem podnikatel, nemám žádnou dovolenou, jsem matka v domácnosti, nikdo mi dovolenou nedá“ nebo naopak hodnotou celoroční (365 dní): „Mám dovolenou pořád“.

Tabulka 4 Kolik dnů ročně máte nárok na dovolenou a kolik dnů máte dovolenou ve skutečnosti

$p = 0,717$	Nárok na dovolenou					Skutečně čerpaná dovolená				
	Aritmetický průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka	Medián	Aritmetický průměr	Minimum	Maximum	Směrodatná odchylka	Medián
Češi	36,34	0	365	48,26	25	31,78	0	365	48,41	25
Němci	33,1	0	90	16,33	30	30,55	14	98	13,47	30
Češi malé město	36,98	0	365	56,75	25	32,08	0	365	56,97	20
Češi velké město	35	0	90	20,23	25	31,12	14	90	20,09	25
Němci malé město	36,29	14	40	6,18	30	28,53	14	40	6,18	30
Němci velké město	28,53	0	90	21,75	30	33	22	98	18,98	30
celý vzorek	35,17	0	365	39,7	30	31,33	0	365	39,41	25

V tabulce č. 4 jsem se proto zaměřila na hodnoty směrodatné odchylky, které se u jednotlivých případů výrazně liší. Signalizují velké vzájemné odlišnosti, což potvrzují i minimální a maximální hodnoty, které se pohybují od 0 do 365. Proto jsem se rozhodla odpovědi na tuto otázku interpretovat pomocí míry centrální tendence - mediánu.

V tomto případě výsledky potvrzují, že Češi mají průměrně 25 dní nárok na dovolenou a všechny dny dovolenou čerpají. Němci mají průměrně dovolenou 30 dní a také celou dovolenou vyčerpají. Tyto odpovědi však nejsou statisticky významné.

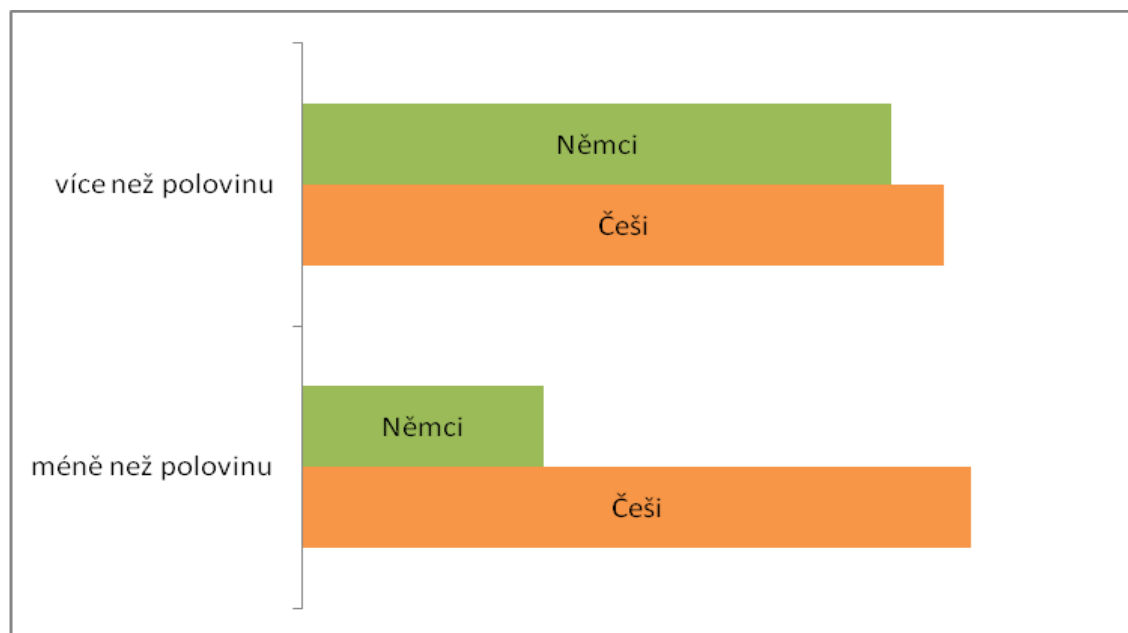
3. Množství skutečně strávené dovolené „volnem“

Množství vyčerpaných dnů dovolené však jasně nevypovídá o způsobu trávení dovolené. Proto jsem se ještě dotázala otázkou: *Kolik ze skutečně strávené dovolené „máte volno“ To znamená, že nedoháníte pracovní resty, domácnost či jiné pracovní aktivity, či povinnosti?* v dotazníku označenou jako položka č. 6.

V tabulce č. 5 uvádím výsledky odpovědí, jejichž výsledky jsem ověřila pomocí Chí kvadrátu a jsou statisticky významné.

Tabulka 5 Kolik času z dovolené máte opravdu volno?

$p = 0,052$	Češi		Němci		celkem
méně než polovinu	25	45%	9	29%	34
více než polovinu	24	44%	22	71%	46
celkem	49	89%	31	100%	80

Obrázek 7 Kolik času z dovolené máte opravdu volno?

Z těchto výsledků vyplývá, že **pouhých 44 % Čechů** zkoumaného vzorku uvádí, že má během dovolené více jak polovinu doby skutečné volno (nedohání pracovní resty, práci v domácnosti apod.) Na německé straně využívá větší část dovolené ke skutečnému odpočinku od práce **celých 71 % Němců** ze zkoumaného vzorku.

4. Poměr mezi pracovním časem a volnem

Pro tuto kategorii jsem v dotazníku respondentům položila otázku položkou č. 20:

Zkuste vyjádřit poměr Vašeho pracovního času k volnu, který trávíte nějakou pracovní činností (práce v domácnosti, s rodinou, atd.) a k volnu, který trávíte dle svých představ.

Hodnota 100 je Váš veškerý čas, tzn. např. 60:25:15

Data jsem spočítala pomocí statistické kalkulačky a vzhledem k rozptylu směrodatné odchylky jsem opět zohlednila medián.

Češi potvrzují dosavadní výsledky průměrným poměrem 60:20:20, zatím co Němci uvádí průměrný poměr 50:25:25, rozdíly mezi velikostí měst nejsou významné. Získané výsledky jsou statisticky významné.

5. Spokojenost s množstvím volného času

V dotazníku jsem se také zeptala, zda jsou respondenti s množstvím volného času spokojeni otázkou č. 17.

Celkem 65% respondentů je s množstvím volného času spokojeno. Více spokojeni jsou Němci (71%) a více z velkých měst (79%). Celkem 62% Čechů je také s množstvím volného času spokojeno, velikost města nehraje významnou roli.

Tabulka 6 Jste spokojeni s množstvím volného času?

$p=0,199$	dostatek volného času	procentuelní vyjádření Relativní četnost (n_i/n)
Češi	34	62%
Němci	22	71%
Češi malé město	23	61%
Češi velké město	11	65%
Němci malé město	11	65%
Němci velké město	11	79%

nepárový t-test $p=0,1999$ však nepotvrdil statistickou významnost tohoto rozdílu.

7.2. Pojetí volného času

Na tuto kategorii jsem hledala odpovědi v položkách 6-13.

Stanovené hypotézy:

H2: Češi vnímají svůj volný čas, jako dobu, kdy nejsou v zaměstnání

H3: Němci jsou častěji členy spolku či sportovního oddílu

H4: Mezi Čechy a Němci není statisticky významný rozdíl v touze ve svém volném čase ještě něco dokázat a zažít

H5: Němci jsou spokojenější než Češi

6. Množství skutečně strávené dovolené „volnem“

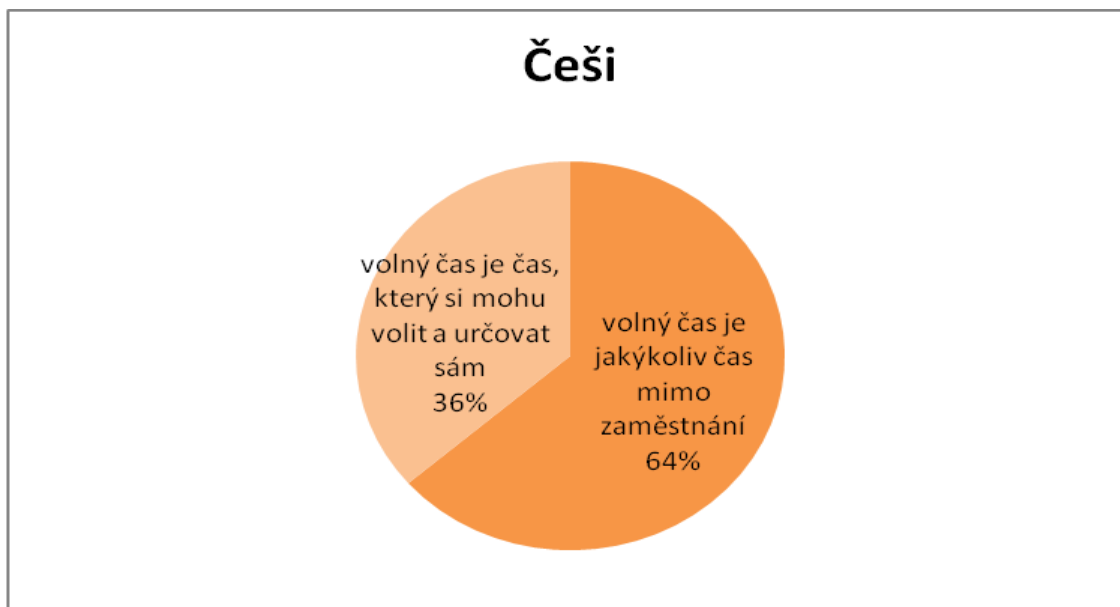
Tuto položku sleduje v dotazníku otázka č. 1.: „*Zkuste minimálně jednou větou odpovědět, kdy si myslíte, že máte volný čas.*“ Tato otázka byla položena jako otevřená, odpovědi jsem pak zpracovávala v MS Excel 97 metodou kódování.

Odpovědi typu: „*když přijdu z práce, po práci, denně, když opustím kancelář*“, byly zařazeny do vnímání, že volný čas je jakýkoliv čas mimo zaměstnání.

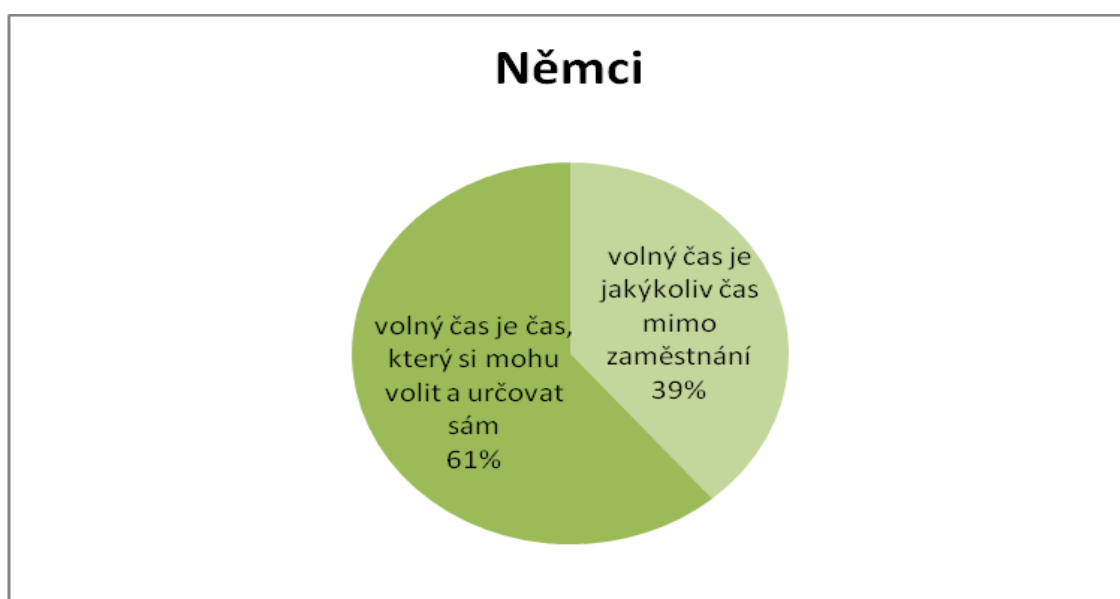
Odpovědi typu: „*nebýt v práci, nepracovat v domácnosti, nespát; čas, který netrávím v práci, či jinými denními nutnostmi jako domácnost, spánek či jídlo; po příchodu z práce, splnění povinností v domácnosti a vůči rodině*“, byly zařazeny do vnímání, že volný čas je čas, mimo zaměstnání, domácnost a péči o rodinu a děti, stejně tak, jako odpovědi: *Když se mohu věnovat svým zálibám (aktivnímu nebo pasivnímu odpočinku); Když nemusím pracovat a mohu se věnovat sama sobě.*

Tabulka 7 Kdy si myslíte, že máte volný čas?

$p = 0,0258$	volný čas je jakýkoliv čas mimo zaměstnání	procentuelní vyjádření relativní četnost (n_i/n) ve zkoumaném vzorku	volný čas je čas, který si mohu volit a určovat sám	procentuelní vyjádření relativní četnost (n_i/n) ve zkoumaném vzorku	celkem respondentů	
Češi	35	64%	20	36%	55	100%
Němci	12	39%	19	61%	31	100%
celý vzorek	47		39		86	

Obrázek 8 Kdy si myslíte, že máte volný čas – Češi

Obrázek 9 Kdy si myslíte, že máte volný čas - Němci

Z prezentovaných údajů v tabulce č. 7, zobrazených v obr. 8 a 9, vyplývá, že **Češi více (64%) vnímají volný čas, jako čas „mimo pracovní povinnosti“, zatím co Němci (61%) intenzivněji vnímají volný čas, jako čas, který si sami určují, volí a věnují sami sobě.**

Získané údaje jsou statisticky významné $p = 0,0258$.

Tabulka 8 Kdy si myslíte, že máte volný čas? - dle velikosti měst

$p=0,094$	volný čas je jakýkoliv čas mimo zaměstnání	procentuelní vyjádření relativní četnost (n_i/n) ve zkoumaném vzorku	volný čas je čas, který si mohu volit a určovat sám	procentuelní vyjádření relativní četnost (n_i/n) ve zkoumaném vzorku	celkem respondentů	
Češi malé město	21	55%	17	45%	38	100%
Češi velké město	14	82%	3	18%	17	100%
Němci malé město	6	35%	11	65%	17	100%
Němci velké město	7	50%	7	50%	14	100%
celý vzorek	48		38		86	

V porovnání velikosti měst v tabulce č. 8 vychází, že toto vnímání je výraznější u Čechů ve velkých městech, což je v protikladu k počtu hodin, který mají průměrně k dispozici (viz tabulka č. 3). To však může být způsobeno tím, že pokud vnímají volný čas jako dobu mimo zaměstnání, tráví mnoho času dopravou, nákupy a péčí o domácnost, děti a rodinu. Tento výsledek však nepotvrdil statistickou významnost.

7. Způsob trávení volného času.

Otázka: „*Jak nejčastěji toto volno trávíte?*“ uvedená v dotazníku jako položka č. 3 byla položena jako otevřená. Odpovědi jsem zpracovávala v MS Excel 97 metodou kódování. V tabulce č. 9 prezentuji získané výsledky. Otázka byla pro zjištění statistické významnosti podpořena ještě podotázkami:

- Co ve svém volném čase děláte nejraději?

(v dotazníku uvedeno, jako otázka č. 12)

- Když se chcete pobavit, co děláte?

(v dotazníku uvedeno, jako otázka č. 13)

- Nemáte-li chuť zůstat doma, tak...

(v dotazníku uvedeno, jako otázka č. 14)

- Jste-li unavená/ý a chcete si odpočinout, tak...

(v dotazníku uvedeno, jako otázka č. 15)

- Chcete-li přijít na jiné myšlenky, tak...

(v dotazníku uvedeno, jako otázka č. 16)

Získané údaje byly pak otestovány Mann - Whitney U testem. V následujícím textu, tabulkách a obrázcích prezentuji celkové údaje a pro velké množství získaných dat pouze statisticky významné skutečnosti.

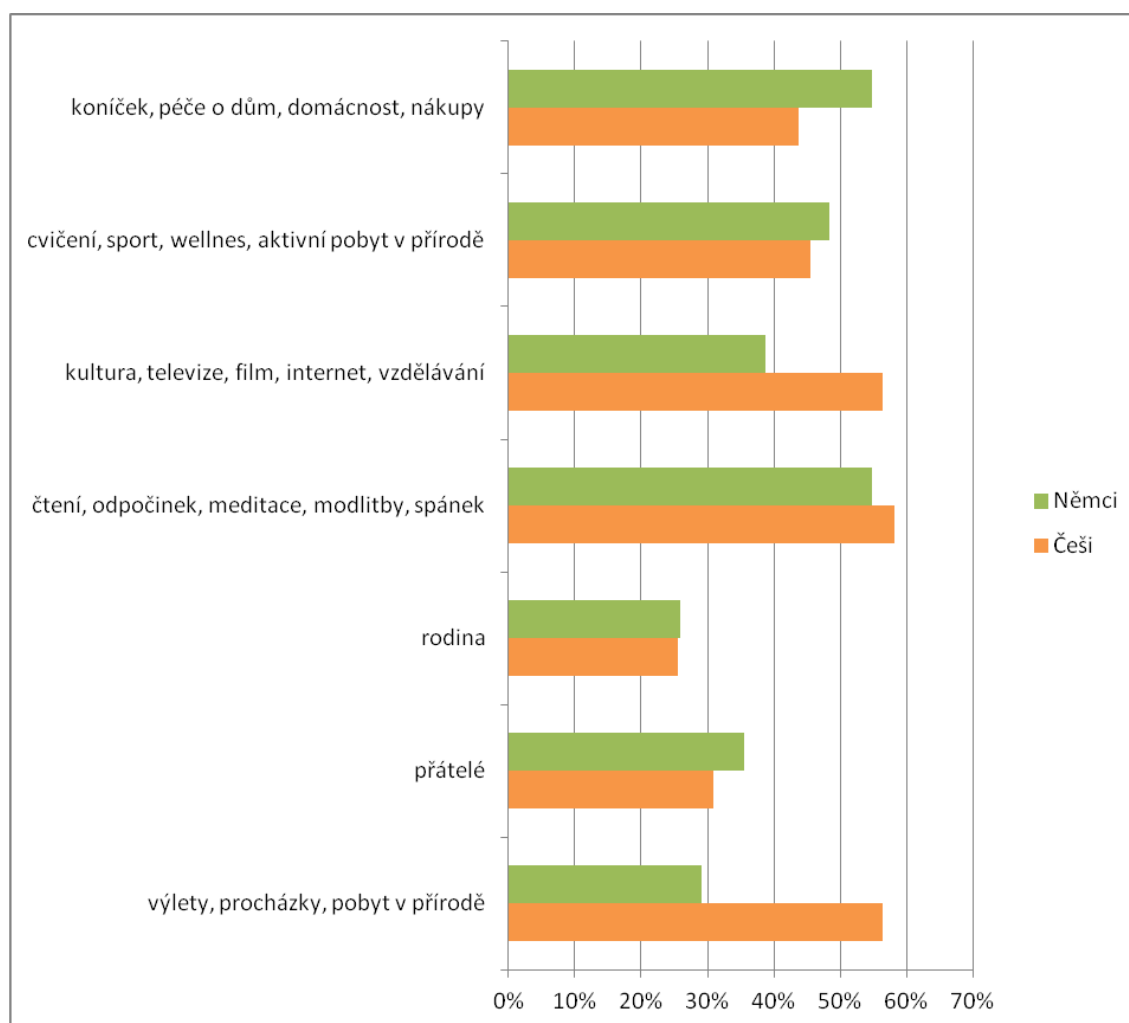
Tabulka 9 Jak nejčastěji toto volno trávíte?

	výlety, procházky, pobyt v přírodě	procentuelní vyjádření relativní četnosti (n/n) ve zkoumaném vzorku	přátelé	procentuelní vyjádření relativní četnosti (n/n) ve zkoumaném vzorku	rodina	procentuelní vyjádření relativní četnosti (n/n) ve zkoumaném vzorku	čtení, odpočinek, meditace, modlitby, spánek	procentuelní vyjádření relativní četnosti (n/n) ve zkoumaném vzorku	kultura, televize, film, internet, vzdělávání	procentuelní vyjádření relativní četnosti (n/n) ve zkoumaném vzorku	cvičení, sport, wellnes, aktivní pobyt v přírodě	procentuelní vyjádření relativní četnosti (n/n) ve zkoumaném vzorku	koníček, péče o dům, domácnost, nákupy	procentuelní vyjádření relativní četnosti (n/n) ve zkoumaném vzorku
Češi	31	56%	17	31%	14	25%	32	58%	31	56%	25	45%	24	44%
Němci	9	29%	11	35%	8	26%	17	55%	12	39%	15	48%	17	55%
Češi malé město	22	58%	12	32%	6	16%	22	58%	24	63%	18	47%	18	47%
Češi velké město	9	53%	5	29%	8	47%	10	59%	7	41%	7	41%	6	35%
Němci malé město	5	29%	5	29%	5	29%	9	53%	7	41%	7	41%	10	59%
Němci velké město	4	29%	6	43%	3	21%	8	57%	5	36%	8	57%	7	50%

Češi se nejčastěji ve svém volnu věnují čtení, spánku, odpočinku i ve formě meditací (58%), dále pobytu v přírodě, procházkám a výletům (56%), kultuře a televizi (56%), následuje sport (45%), koníčky (44%), pak přátelé (25%) a na posledním místě je rodina (31%).

Němci také dávají v první řadě přednost čtení, spánku a odpočinku (55%), zde kromě meditací našly své místo i modlitby, ve stejné míře jsou oblíbeny i koníčky (55%), sport (48%), kultura (39%), pak přátelé (35%) a rodina (26%).

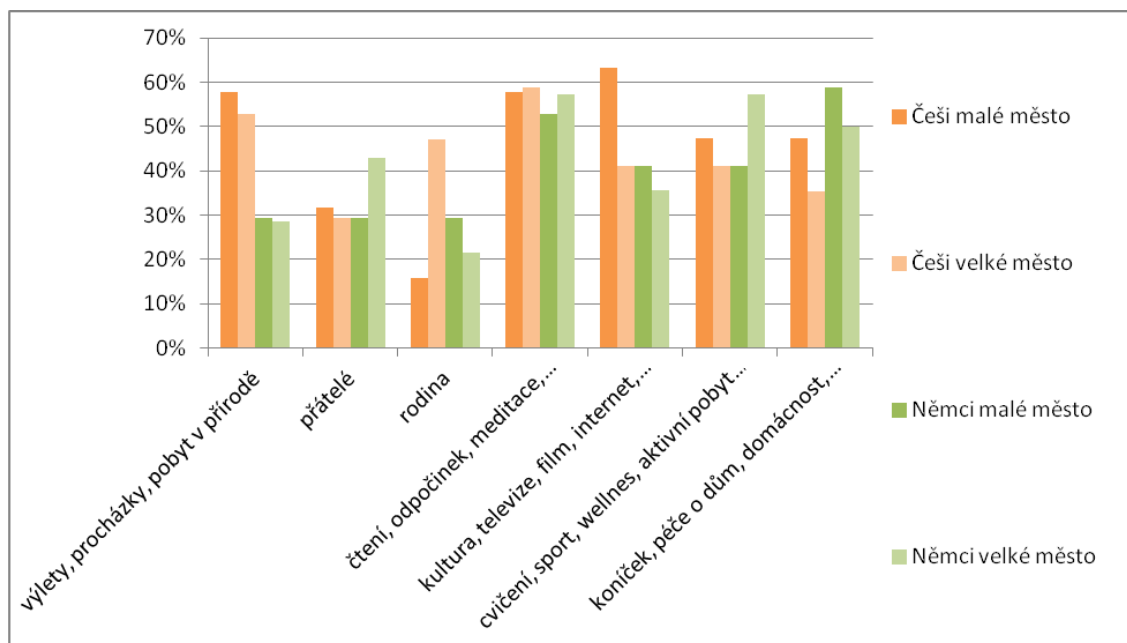
Po provedení Man Whitney testu kódované tabulky vychází statisticky významněji, že Češi tráví své volno častěji v přírodě. $p = 0,0361$. U ostatních způsobů trávení volného času nebyl zaznamenán statisticky významný rozdíl (viz obrázek č. 10)

Obrázek 10 Jak nejčastěji toto volno trávíte?

Statisticky významněji se liší lidé velkého a malého města (bez zohlednění národnosti) – Lidé z menších měst mnohem více než lidé z velkých měst tráví čas doma $p = 0,0030$ (viz obrázek č. 11)

Obrázek 11 Jak nejčastěji toto volno trávíte? – dle velikosti měst

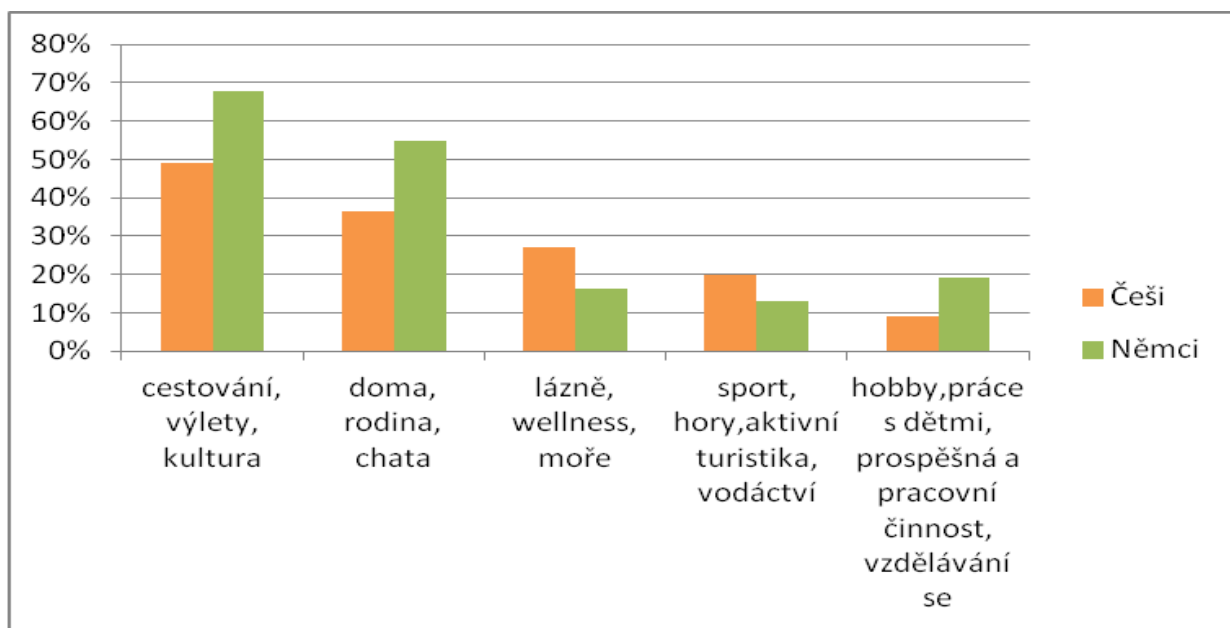
V použitých podotázkách vyšla po testování Man Whitney testem statisticky významná odpověď, že když respondenti nechtějí zůstat doma, se Češi raději než Němci věnují sportu $p = 0,0282$

8. Způsob trávení dovolené

Otázka: „*Jak trávíte svou dovolenou*“ uvedená v dotazníku pod č. 5 byla položena jako otevřená. Odpovědi jsem pak zpracovávala v MS Excel 97 metodou kódování. Respondenti měli možnost více odpovědí. V tabulce č. 10 prezentuji získané výsledky.

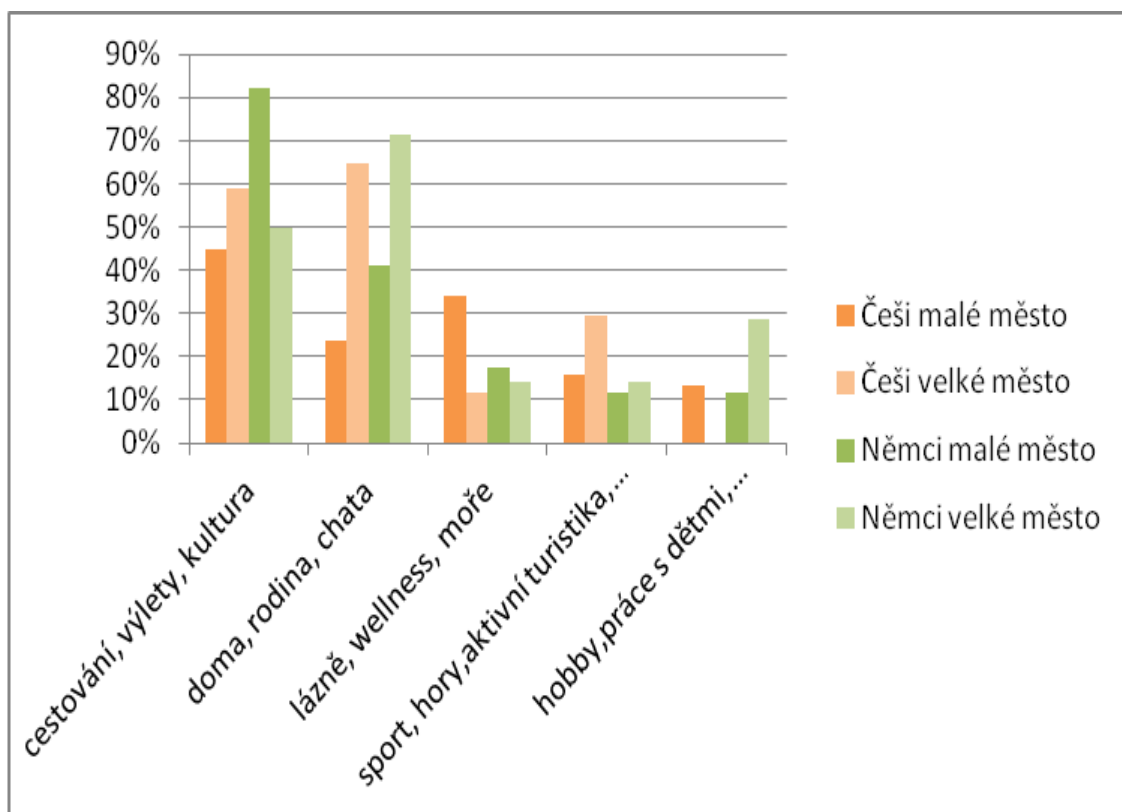
Tabulka 10 Jak trávíte svou dovolenou?

	cestování výlety kultura	relativní četnost (n _i /n) ve zkoumaném vzorku	doma rodina chata	relativní četnost (n _i /n) ve zkoumaném vzorku	lázně wellness moře	relativní četnost (n _i /n) ve zkoumaném vzorku	sport hory, aktivní turistika vodáctví	relativní četnost (n _i /n) ve zkoumaném vzorku	hobby, prospěšná a pracovní činnost, vzdělávání se	relativní četnost (n _i /n) ve zkoumaném vzorku
Češi	27	49%	20	36%	15	27%	11	20%	5	9%
Němci	21	68%	17	55%	5	16%	4	13%	6	19%
Češi malé město	17	45%	9	24%	13	34%	6	16%	5	13%
Češi velké město	10	59%	11	65%	2	12%	5	29%	0	0%
Němci malé město	14	82%	7	41%	3	18%	2	12%	2	12%
Němci velké město	7	50%	10	71%	2	14%	2	14%	4	29%
celý vzorek	48	56%	37	43%	20	23%	15	17%	11	13%

Obrázek 12 Jak trávíte svou dovolenou? – rozdělení Češi, Němci

Z uvedených údajů vyplývá, že Němci o své dovolené nejčastěji cestují, jezdí na výlety a za kulturou (68% Němců oproti 49% Čechů), zároveň však i častěji než Češi tráví svou dovolenou doma s rodinou. Naopak Češi častěji jezdí k moři nebo do lázní (15% oproti 5%). Získané výsledky však nebyly statisticky významné.

Obrázek 13 Jak trávíte svou dovolenou? – dle velikosti měst

V porovnání velikosti měst nejčastěji o své dovolené cestují, jezdí na výlety a za kulturou Němci z malých měst (82%) Němci z velkých měst zase tráví nejvíce své dovolené s rodinou, návštěvami (71%) Češi z malých měst nejčastěji cestují a jezdí na výlety a za kulturou (45%), ale ze všech skupin také nejčastěji jezdí k moři, do lázní a za wellness (34% oproti 12%, 18%, 14% ostatních skupin). Češi z velkých měst také, jako Němci preferují rodinu a návštěvy (65%), zde vstupuje do této kategorie i chalupa, kterou jsem sem také zařadila, protože mnozí uváděli: „...s rodinou na chalupu, ...za rodiči či prarodiči na chalupu“, ale ze všech skupin také nejčastěji sportují, zabývají se aktivní turistikou, jezdí na vodu či na hory (29% oproti 16%, 12%, 14% ostatních skupin). Získané výsledky však nebyly statisticky významné.

9. Množství a způsob stráveného volného času s rodinou

Otázka: „*Kolik času ze svého volna trávíte s rodinou?*“ je uvedena v dotazníku pod č. 7. V této otázce respondenti volili z pěti možností:

- méně než 25%
- až 25%
- až 50%
- až 75%
- až 100%

Získané výsledky prezentuji v tabulce č. 11 a obrázku č. 14

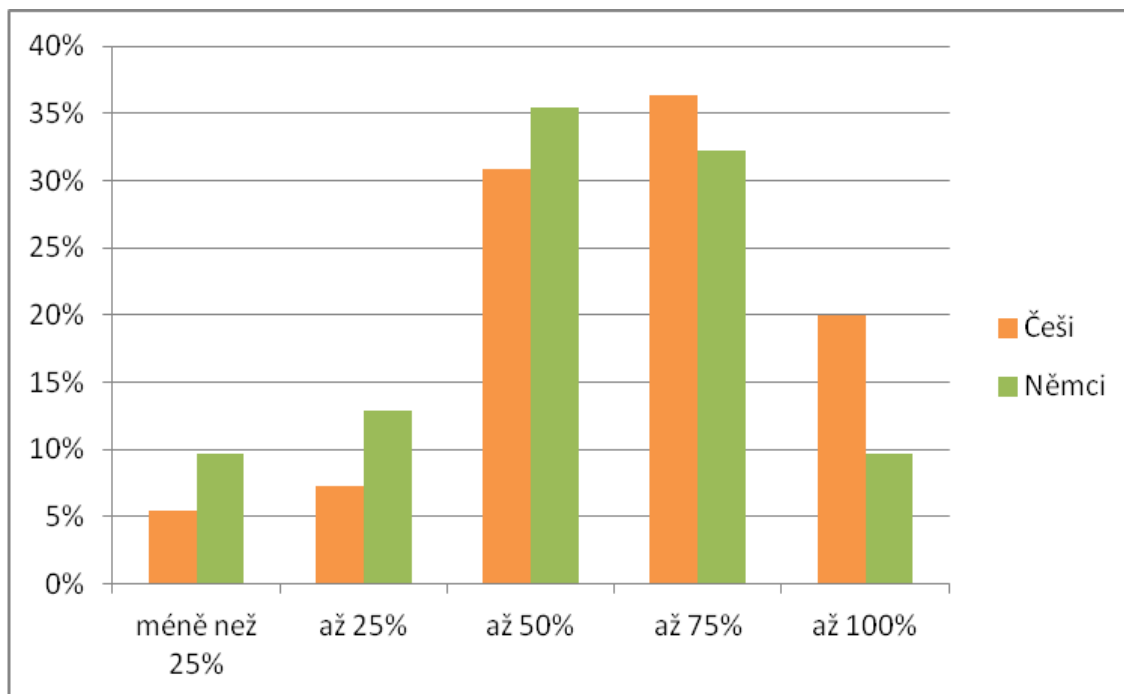
Tabulka 11 Kolik času ze svého volna trávíte s rodinou?

$p=0,0568$	méně než 25%	Relativní četnost (n_{ij}/n)	až 25%	Relativní četnost (n_{ij}/n)	až 50%	Relativní četnost (n_{ij}/n)	až 75%	Relativní četnost (n_{ij}/n)	až 100%	Relativní četnost (n_{ij}/n)	Celkem	
Češi	3	5%	4	7%	17	31%	20	36%	11	20%	55	100%
Němci	3	10%	4	13%	11	35%	10	32%	3	10%	31	100%
Češi malé město	2	5%	3	8%	13	34%	13	34%	7	18%	38	100%
Češi velké město	1	6%	1	6%	4	24%	7	41%	4	24%	17	100%
Němci malé město	1	6%	3	18%	5	29%	8	47%	0	0%	17	100%
Němci velké město	2	14%	1	7%	6	43%	2	14%	3	21%	14	100%

Nejobvyklejší doba volna stráveného s rodinou se pohybuje v obou národech mezi hodnotami 50-75% volného času (viz obrázek č. 14)

Češi tráví s rodinou až 50% svého volného času v 31% a až 75% svého volného času v 36%. Němci tráví s rodinou až 50% volného času v 35% a až 75% svého volného času v 32%. Statistická významnost výsledku provedena nepárovým t testem je hraniční $p=0,0568$

V porovnání velikosti měst tráví nejvíce (41%) Čechů a Němců (47%) z malých měst času s rodinou (až 75% volného času).

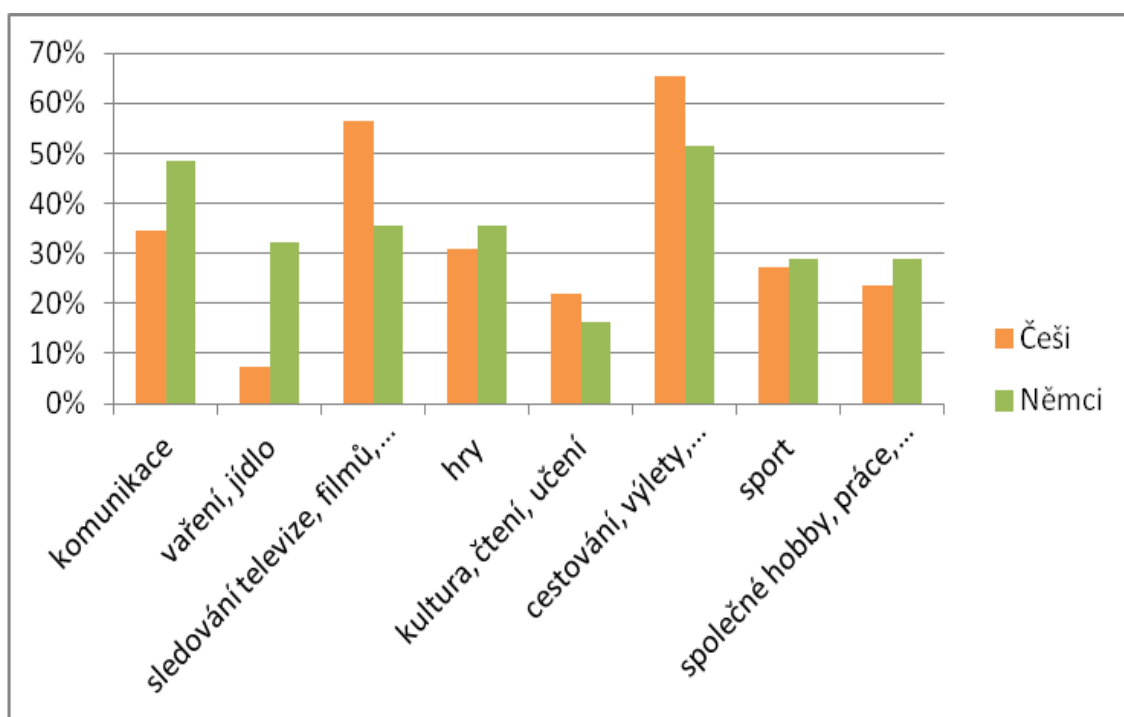

Obrázek 14 Množství času stráveného s rodinou - rozdělení Češi, Němci

Otázka: „*Co nejčastěji s rodinou děláte?*“, uvedená v dotazníku pod č. 8, byla položena jako otevřená. Respondenti měli možnost více odpovědí. Odpovědi jsem pak zpracovávala v MS Excel 97 metodou kódování. V tabulce č. 12 a obrázcích č. 15, 16 prezentuji získané výsledky.

Tabulka 12 Co nejčastěji s rodinou děláte?

	komunika- ce	vaření, jídlo	sledování televize, filmů, představe- ní	hry	kultura, čtení, učení	cestování, výlety, vycházky, návštěvy	sport	společné hobby, práce, nákupy,
Češi	35%	7%	56%	31%	22%	65%	27%	24%
Němci	48%	32%	35%	35%	16%	52%	29%	29%
Češi malé město	29%	5%	61%	32%	16%	61%	34%	26%
Češi velké město	47%	12%	47%	29%	35%	76%	12%	18%
Němci malé město	59%	29%	47%	29%	12%	47%	29%	35%
Němci velké město	36%	36%	21%	43%	21%	57%	29%	21%

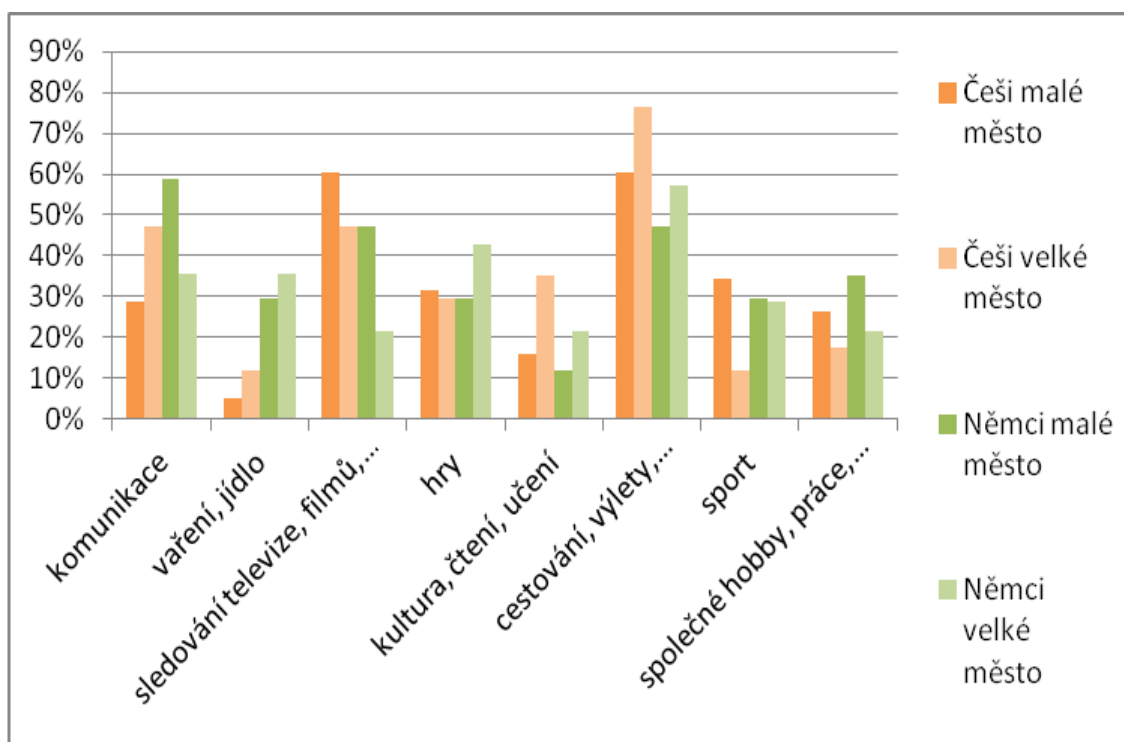

Obrázek 15 Co nejčastěji s rodinou děláte? – rozdělení Češi, Němci.

Nejvýraznější rozdíl mezi národnostmi je ve společném rodinném vaření a konzumování jídla. Až 32% Němců takto společně v rodině tráví volný čas oproti pouhým 7% Čechů. Tento výsledek otestovaný nepárovým t-testem je statisticky významný $p=0,011$.

Zde se však nabízí ještě jedna interpretace. Češi mohou přípravu jídla a případnou společnou konzumaci považovat za pracovní povinnosti v domácnosti a tudíž ji neuvádí ve volném čase. Více Němců také uvádí, že jdou společně na jídlo do restaurace.

Češi zase společně tráví více času u televize (56%) ku (35%) u Němců, i tento výsledek je statisticky významný $p=0,032$.

Obrázek 16 Co nejčastěji s rodinou děláte? – dle velikosti měst

Češi z velkých měst nejčastěji s rodinou cestují, jezdí na výlety a na návštěvy (76%). Češi z malých měst s rodinou stejně často sledují televizi, film (61%) a jezdí na výlety a na návštěvy (61%).

Němci z velkých měst nejčastěji s rodinou cestují, jezdí na výlety a na návštěvy (57%). Němci z malých měst si nejčastěji s rodinou povídají a vypráví (59%).

10. Množství a způsob volného času stráveného s přáteli

Otázka: „Kolik času ze svého volna trávíte s přáteli?“ byla uvedena v dotazníku pod č. 9. V této otázce respondenti volili z pěti možností:

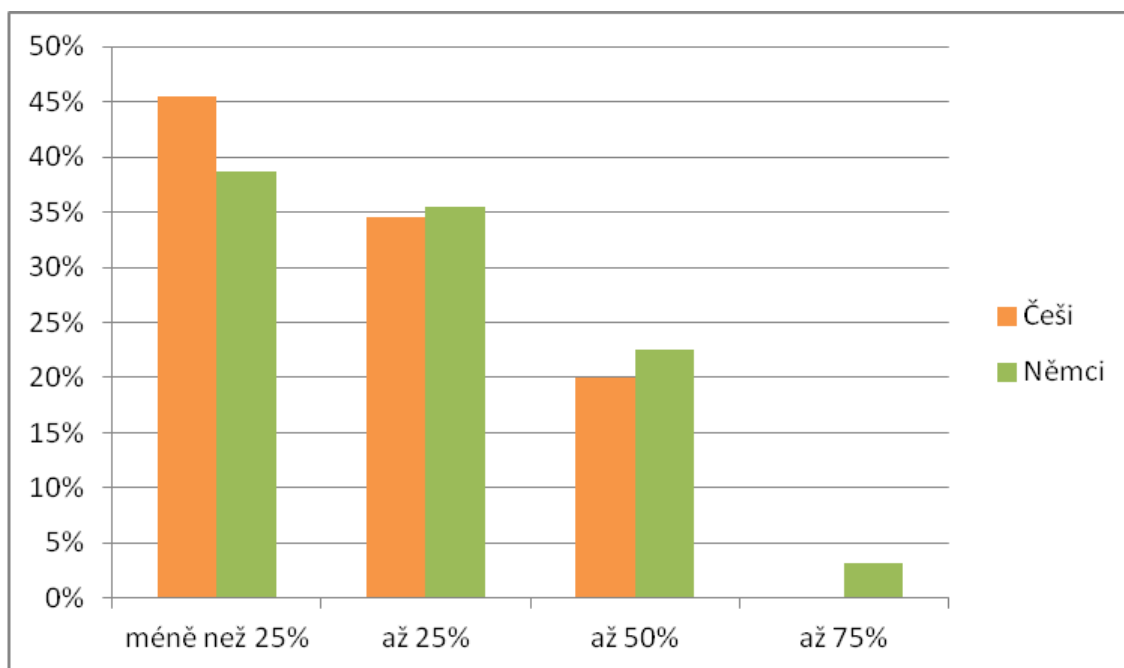
- méně než 25%
- až 25%
- až 50%
- až 75%
- až 100%

Získané výsledky prezentuji v tabulce č. 13 a obrázku č. 17

Tabulka 13 Kolik času ze svého volna trávíte s přáteli?

	méně než 25%	Relativní četnost (n_i/n)	až 25%	Relativní četnost (n_i/n)	až 50%	Relativní četnost (n_i/n)	až 75%	Relativní četnost (n_i/n)	Celkem	
p=0,194										
Češi	25	45%	19	35%	11	20%	0	0%	55	100%
Němci	12	39%	11	35%	7	23%	1	3%	31	100%
Češi malé město	21	55%	9	24%	8	21%	0	0%	38	100%
Češi velké město	4	24%	10	59%	3	18%	0	0%	17	100%
Němci malé město	6	35%	7	41%	3	18%	1	6%	17	100%
Němci velké město	6	43%	4	29%	4	29%	0	0%	14	100%

Obrázek 17 Kolik času trávíte s přáteli? – rozdělení Češi, Němci

Podle očekávání se potvrzuje, že s přáteli trávíme méně než 25% volného času Češi 45%, Němci 39%.

Není prokázán statisticky významný rozdíl mezi národnostmi. Statistická významnost výsledku provedena nepárovým t testem není statisticky významná $p=0,194$

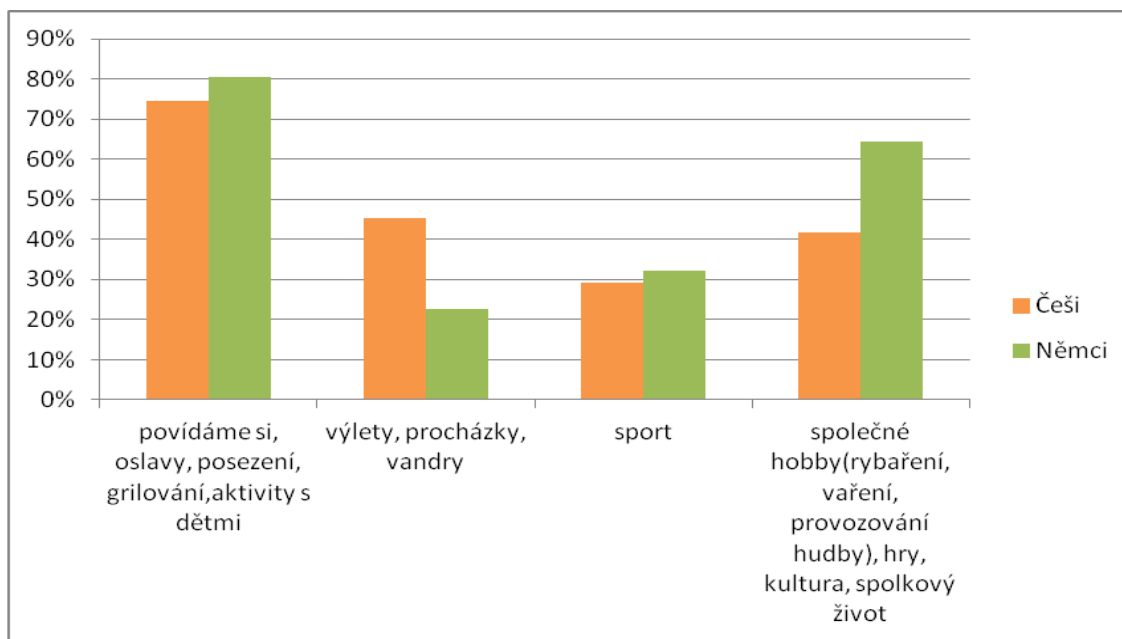
Otázka: „*Co nejčastěji s přáteli děláte?*“, uvedená v dotazníku pod č. 10, byla položena jako otevřená. Respondenti měli možnost více odpovědí. Odpovědi jsem pak zpracovávala v MS Excel 97 metodou kódování. V tabulce č. 14 a obrázcích č. 15, 16 prezentuji získané výsledky.

Tabulka 14 Co nejčastěji s přáteli děláte?

	povídáme si, oslavy, posezení, grilování, aktivity s dětmi	Relativní četnost (n_i/n)	výlety, procházky, vandry	Relativní četnost (n_i/n)	sport	Relativní četnost (n_i/n)	společné hobby (rybaření, vaření, provozování hudby), hry, kultura, spolkový život	Relativní četnost (n_i/n)
Češi	41	75%	25	45%	16	29%	23	42%
Němci	25	81%	7	23%	10	32%	20	65%
Češi malé město	29	76%	17	45%	12	32%	14	37%
Češi velké město	12	71%	8	47%	4	24%	9	53%
Němci malé město	11	65%	4	24%	6	35%	11	65%
Němci velké město	14	100%	3	21%	4	29%	9	64%

Společný čas s přáteli trávíme především komunikací, oslavami, grilováním a aktivitami s dětmi, výsledek je statisticky významný $p = 0,026$. Češi se takto setkávají ze 75 % a Němci z 81 %.

Statisticky významná jsou i společná hobby, hry, kultura a spolkový život Češi 42 %, Němci 65 %, $p = 0,000184$

Obrázek 18 Co nejčastěji s přáteli děláte? - rozdělení Češi, Němci

Další zjištění o způsobu trávení volného času

Ve svém šetření jsem hledala odpovědi na otázku: *Jakým způsobem tráví Češi a Němci sledovaného vzorku svůj volný čas?*

Je to národ ve smyslu politickém, velikost města, co určuje způsob trávení volného času? Vstupují sem i další proměnné jako jsou pohlaví, vzdělání, rodinný stav, počet členů v domácnosti?

Abych mohla odpovědět i na tuto otázku, tak jsem veškerá získaná data z dotazníku nakódovala. Získané množství dat jsem zpracovala pomocí Man - Whitney testu a v tomto shrnutí uvádím pouze statisticky významné výsledky, kde $p < 0,05$

1. Češi a Němci se ve svém volnu nejčastěji věnují pasivnímu způsobu odpočinku, jako je četba a spánek
2. Češi statisticky významněji než Němci tráví svůj volný čas výlety, procházkami a pobytem v přírodě.
3. V přírodě však tráví svůj čas častěji lidé, žijící sami s dětmi než lidé žijící jen s partnerem. Zato pokud nechtějí být doma, vyrazí do přírody raději dvojice, tj. lidé žijící s partnerem, než velké rodiny, které jsou složeny z více než dvou generací.
4. Pokud nechtějí zůstat doma, věnují se Češi častěji než Němci sportu.
5. Lidé žijící v malém městě jsou raději doma než lidé z velkých měst.
6. Češi i Němci tráví se svými rodinami 50-75% volného času. Nejvýraznější rozdíl ve způsobu trávení mezi národnostmi je ve společné přípravě a konzumaci jídla. Až 32% Němců takto tráví volný čas s rodinou oproti pouhým 7% Čechů.
7. V množství stráveného času s rodinou jsem zaznamenala statisticky významný rozdíl i ve vzdělání. Vysokoškoláci tráví více času s rodinou než středoškoláci.
8. Když jsme unaveni, tráví u počítače svůj volný čas častěji osoby, které žijí sami s dětmi, než lidé žijící ve velkých mnoha generačních rodinách, stejný rozdíl je i v případě, že únavu řeší spánkem. Únavu řeší spánkem i ti, kteří žijí jen s partnerem častěji než ve velkých rodinách. Je to docela logické. Ve velkých rodinách je asi málo prostoru na klidný spánek, či čas trávený před obrazovkou počítače.
9. S přáteli stráví obě národnosti do 25% svého volného času, není zde statisticky významný rozdíl. Nejčastěji se s přáteli setkáváme za účelem komunikace, oslav a aktivit s dětmi, Češi z 75%, Němci z 81%. Společná hobby, kulturu a spolkový život sdílí s přáteli častěji Němci 65%, než Češi 42%

11. Angažovanost ve volném čase

Otázka: „*Jste členy nějakého občanského spolku, či sportovního oddílu?*“ byla uvedena v dotazníku pod č. 11.

Respondenti měli na výběr z odpovědí: ano/ne. Pokud ano, doplňovali ještě informace, jakého spolku jsou členy. Nejčastěji byly uváděny: *sportovní oddíly, pěvecké sbory, mládežnické organizace a dobrovolní hasiči*.

Výsledky prezentuji v tabulce č. 15. Zjištěné hodnoty otestované Chí kvadrátem jsou hraniční ($p=0,052$).

Tabulka 15 Jste členy nějakého občanského spolku, či sportovního oddílu?

$p=0,052$	Počet respondentů, kteří jsou členem spolku či sportovního oddílu	procentuelní vyjádření Relativní četnost (n_i/n)
Češi	29	53%
Němci	22	71%
Češi malé město	23	61%
Češi velké město	6	35%
Němci malé město	13	76%
Němci velké město	9	64%

Z uvedených odpovědí vyplývá, že ve spolkové činnosti je zapojeno více Němců (71%), než Čechů (53%). V porovnání velikosti měst se jednoznačně ukazuje, že spolkový život je u Čechů bohatší na malých městech (61 %) oproti Čechům ve velkých městech (35%). U Němců ten rozdíl ve velikosti měst není výrazný (76% v malých městech ku 64% ve velkých městech).

12. Volnočasové plány do budoucna

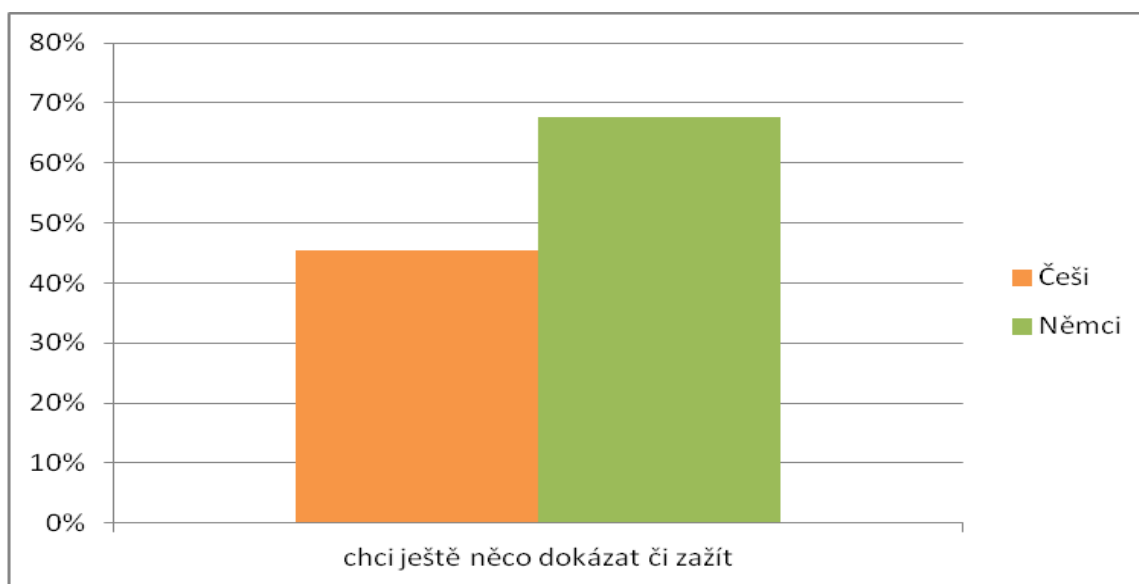
V závěru dotazníku jsem položila respondentům ještě otázku: „*Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ve volném čase dokázat, či zažít?*“ Na první otázku odpovídali ano/ne. Výsledky prezentuji v tabulce č. 16 a obrázcích č. 19, 20.

Pokud odpověděli ano, pak jsem se ještě dotázala, co by chtěli zažít. Odpovědi byly otevřené a zpracovala jsem je v MS Excel metodou kódování. Výsledky prezentuji v tabulce č. 17

Tabulka 16

Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ve volném čase dokázat, či zažít?

$p=0,0471$	chci ještě něco dokázat či zažít	procentuelní vyjádření Relativní četnost (n_i/n)
Češi	25	45%
Němci	21	68%
Češi malé město	20	53%
Češi velké město	5	29%
Němci malé město	12	71%
Němci velké město	9	64%

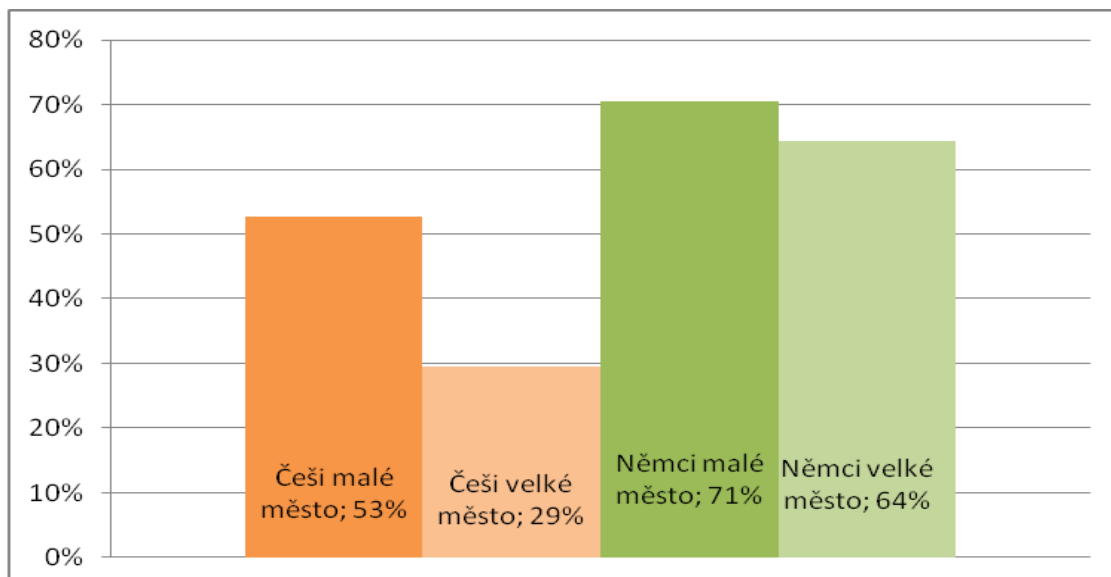
Obrázek 19 Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ve volném čase dokázat, či zažít? - rozdělení Češi, Němci

O 23 % více Němců by chtělo ve svém volném čase ještě něco dokázat, či zažít. Znatelný rozdíl jsem zaznamenala u Čechů mezi malými a velkými městy. Plány a touhy do budoucna má celých 53 % Čechů z malých měst, ale pouze 29 % z velkých. To rozdíl o téměř čtvrtinu! Zatím co u Němců je tento rozdíl ve velikosti měst pouze 7%.

Odpovědi jsem otestovala nepárovým t-testem a $p=0,0471$.

U této otázky byl prokázán pomocí U Mann - Whitney testu i rozdíl mezi pohlavími. Ženy jsou statisticky významněji aktivnější v plánování budoucnosti volného času než muži $p=0,0468$.

Obrázek 20 Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ještě ve volném čase dokázat, či zažít, - dle velikosti měst

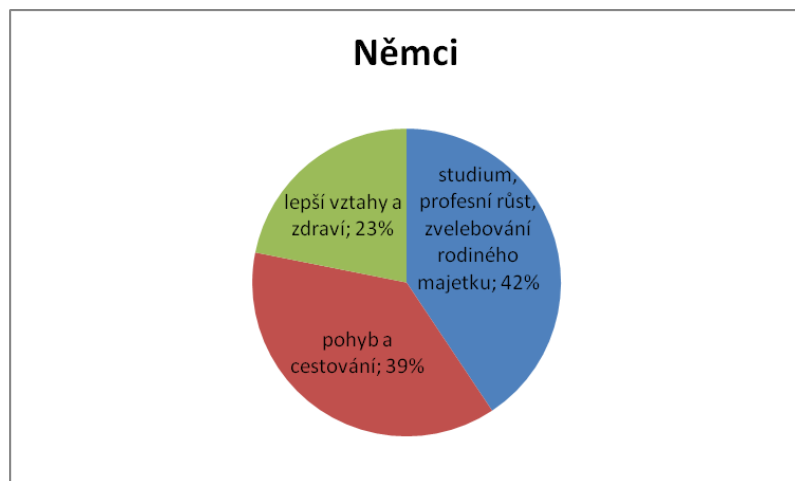
Doplňující otázka „Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase?“ byla otevřená. Odpovědi jsem zpracovala metodou kódování v MS Excel 97. Výsledky prezentuji v tabulce č. 17 a obrázcích č. 21, 22, 23

Tabulka 17 Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase?

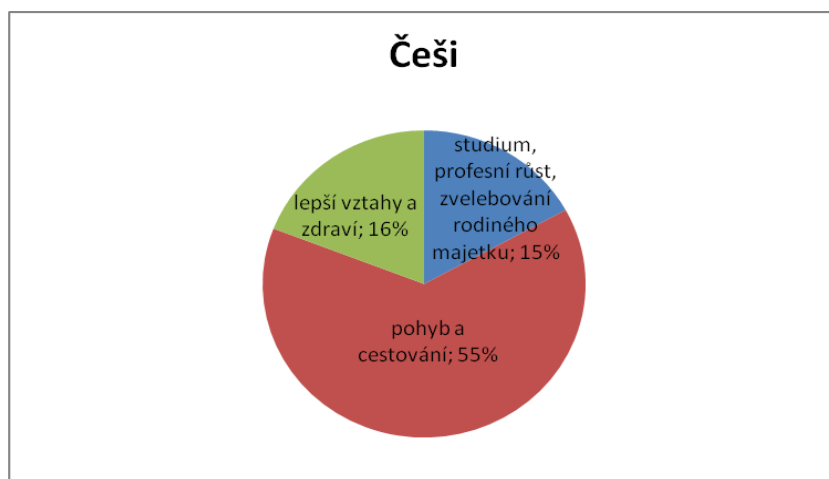
	studium, profesní růst, zvelebování rodinného majetku	Relativní četnost (n_i/n)	pohyb a cestování	Relativní četnost (n_i/n)	lepší vztahy a zdraví	Relativní četnost (n_i/n)
Češi	8	15%	30	55%	9	16%
Němci	13	42%	12	39%	7	23%
Češi malé město	7	18%	22	58%	7	18%
Češi velké město	1	6%	7	41%	2	12%
Němci malé město	4	24%	8	47%	3	18%
Němci velké město	9	64%	4	29%	4	29%

Zjistila jsem statisticky významný rozdíl mezi Čechy a Němci zkoumaného vzorku v touze po rozvíjení svých vědomostí a zvelebování svého majetku. Pouze 15% Čechů chce na těchto příležitostech dále pracovat, u Němců je tato cílevědomost 42%.

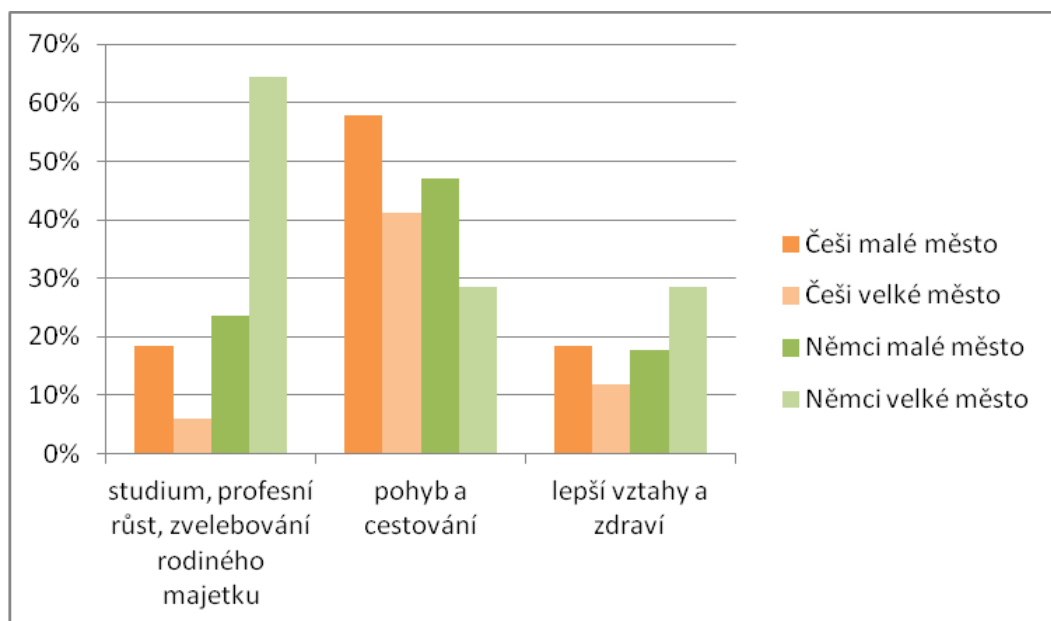
Nepárový t-test, $p = 0,00207$ potvrdil statistickou významnost tohoto tvrzení. Ostatní vztahy mezi Čechy a Němci zkoumaného vzorku nebyly statisticky významné.

Obrázek 21 Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase? - Němci

Obrázek 22 Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase? - Češi

Obrázek 23 Co byste chtěli ještě dokázat, či zažít ve svém volném čase? – dle velikosti měst

V porovnání velikosti měst je zřetelné, že v rozvíjení svých vědomostí a zvelebování rodinného majetku jsou nejvíce cílevědomí Němci z velkých měst (64%), naopak Češi z malých měst by chtěli více sportovat a cestovat (58%)

13. Jste spokojení?

Na závěr se všech respondentů zkoumaného vzorku zeptala, zda jsou spokojení. Svou otázku jsem nijak nespecifikovala, zda se jedná o spokojenost celoživotní, či okamžitou.

Kalkulovala jsem samozřejmě s tím, že odpověď bude ovlivněná potřebou zamyšlení se nad způsobem svého života, jeho stylem a svými životními hodnotami. Výsledky prezentuji v tabulce č. 18.

Tabulka 18 Jste spokojení?

p=0,0346	spokojenost	procentuelní vyjádření Relativní četnost (n_i/n)
Češi	46	84%
Němci	27	87%
Češi malé město	31	82%
Češi velké město	15	88%
Němci malé město	13	76%
Němci velké město	14	100%

Češi i Němci jsou z více jak 80% spokojeni, nepárový t-test, $p = 0,0346$ potvrdil, že je výsledek statisticky významný.

U Čechů není významný rozdíl mezi velkými a malými městy, Němci z velkých měst jsou o 24% spokojenější, než Němci z malých měst, ale nebyl potvrzen testem na statistickou významnost.

8. Ověření hypotéz

Výše uvedená data mi posloužila k potvrzení, či vyvrácení následujících stanovených hypotéz:

H1 – Češi mají méně volného času než Němci

nulová hypotéza: Mezi délkou volného času Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl.

Tuto hypotézu jsem ověřovala položkami č. 1 – 5 v kapitole 7.1.

1. *Kolik máte volného času týdně?* (v dotazníku otázka č. 2)

Češi 28,80 hodin

Němci 26,23 hodin (viz tabulka č. 2)

Výsledek není statisticky významný $p=0,212$

Byla potvrzena nulová hypotéza: Mezi volným časem Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl.

2. *Kolik dnů máte nárok na dovolenou?* (v dotazníku otázka č. 4)

Češi 25

Němci 30 (viz tabulka č. 4)

Výsledek není statisticky významný $p=0,717$

Byla potvrzena nulová hypotéza: Mezi volným časem Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl.

Kolik dovolené si skutečně vyberete? (v dotazníku otázka č. 5)

Češi 25

Němci 30 (viz tabulka č. 4)

Výsledek není statisticky významný: $p=0,717$

Byla potvrzena nulová hypotéza: Mezi volným časem Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl.

3. *Kolik ze skutečně strávené dovolené „máte volno“* (v dotazníku otázka č. 6)

odpovídá, že méně než polovinu.

Češi 45%

Němci 29% (viz tabulka č. 5)

Výsledek je hraniční $p=0,052$, zde byla potvrzena hypotéza, že Češi mají méně skutečného volna, než Němci.

4. Uveďte poměr v množství času stráveného v zaměstnání, práci pro rodinu a volného času (v dotazníku otázka č. 20).

Češi 60:20:20

Němci 50:25:25

Statisticky významný je poměr množství času stráveného v zaměstnání, zde byla potvrzena hypotéza, že Češi mají méně volna, než Němci.

V tomto případě Hypotézu však potvrzuje vyhodnocení odpovědí na otázku v dotazníku č. 6. Češi mají mnohem méně „skutečně“ stráveného volna o dovolené.

5. Jste spokojeni s množstvím volného času? (v dotazníku otázka č. 17)

Češi 62%,

Němci 71%.

Výsledek není statisticky významný: $p=0,199$.

Byla potvrzena nulová hypotéza: Mezi volným časem Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl.

Ve čtyřech případech byla potvrzena nulová hypotéza, že **neexistuje statisticky významný rozdíl mezi množstvím volného času mezi Čechy a Němci.**

Hypotézu však potvrzuje využití dovolené k dohánění pracovních restů

Celkem 45% Čechů využívá dovolenou k dohánění pracovních restů a práci v domácnosti. Pokud se podíváme i na množství dovolené, přesto, že Češi i Němci mají stejný zákonný nárok na minimální dovolenou (20 dní), zkoumaný vzorek Němců má v mediánu o 5 dní dovolené více, než zkoumaný vzorek Čechu.

Hypotézu potvrzuje i poměr mezi časem stráveným v zaměstnání, v domácnosti a skutečným volnem, který byl dotazován otázkou č. 20.

Zjistila jsem, že Češi tráví v zaměstnáních 60% svého času, kdežto Němci uvádí pouhých 50%.

V poměru k velikosti měst vyplývá, že nejvíce volného času má Čech ve velkém městě 30,11 hodin týdně a nejméně Němec z velkého města 23,85 hodin týdně. Nejspokojenější s množstvím volného času jsou Němci z velkých měst 79%

H2 – Češi vnímají svůj volný čas jako dobu, kdy nejsou v zaměstnání.

nulová hypotéza: Mezi vnímáním Čechů a Němců neexistuje statisticky významný rozdíl.

Na základě teoretické rešerše se domnívám, že v České společnosti může doznívat nebo přesněji řečeno přetrvávat postoj výrobní společnosti, že jen ten, který vykoná v pevně stanoveném čase svou práci, získává nárok na volný čas. (Vester, 1988, s. 9). Naopak Německá společnost je více orientována na volný čas (Opaschowski, 1993, s. 45-46)

Tuto hypotézu jsem ověřovala položkou č. 6 v kapitole 7.2.

Položila jsem proto otevřenou otázku (v dotazníku otázka č. 1): *Zkuste jednou větou odpovědět, kdy máte volný čas.*

64% Čechů se domnívá, že volný čas je veškerý čas mimo zaměstnání.

61% Němců se domnívá, že volný čas si volí a určují sami.

Tento rozdíl je statisticky významný $p = 0,0258$.

Hypotéza, že Češi vnímají svůj volný čas jako dobu, kdy nejsou v zaměstnání, byla potvrzena. Nebyla zde potvrzena statisticky významná souvislost mezi velkými a malými městy.

H3 – Němci jsou častěji členy spolku či sportovního oddílu.

nulová hypotéza: Mezi Němci a Čechy v členství ve spolcích či sportovních oddílech neexistuje statisticky významný rozdíl.

Tuto hypotézu jsem ověřovala položkou č. 11 – Angažovanost ve volném čase v kapitole 7.2.

Jste členy nějakého občanského spolku či sportovního oddílu?

Češi 53%

Němci 71%

Výsledek je hraniční $p=0,052$

Hypotéza, že Němci jsou ve větší míře členy spolků, či sportovních oddílů byla potvrzena. V tomto případě existuje i vztah v porovnání velikosti měst. Češi v malých městech jsou o 26% častěji členy spolků či sportovních organizací, než Češi ve velkých městech.

H4 – Mezi Čechy a Němci není statisticky významný rozdíl v touze ve svém volném čase ještě něco dokázat a zažít.

nulová hypotéza: Mezi Němci a Čechy v touze ve svém volném čase ještě něco zažít či dokázat je statisticky významný rozdíl.

Tuto hypotézu jsem ověřovala položkou č. 12 v kapitole 7.2.

Chtěli byste ještě něco dokázat či zažít?

Na uvedenou otázku odpovědělo kladně:

Češi 45%

Němci 68%

Výsledek je statisticky významný $p=0,0471$.

Hypotéza byla vyvrácena.

Co byste chtěli zažít?

42% Němců chce ve svém volném čase ještě studovat, pracovat na profesním růstu, či zvelebovat svůj majetek oproti pouhým 15% Čechů.

Na základě zjištění lze konstatovat, že hypotéza byla vyvrácena, byla potvrzena nulová hypotéza.

Hypotéza, že není statisticky významný rozdíl mezi Čechy a Němci v touze ve svém volném čase ještě něco zažít či dokázat byla vyvrácena. Naopak bylo prokázáno, že Němci ve zkoumaném vzorku jsou, co se týče jejich volnočasové budoucnosti, cílevědomější. Zde je patrný i rozdíl mezi obyvateli velkých a malých měst. Cílevědomější jsou Němci z velkých měst zkoumaného vzorku.

H5 – Němci jsou spokojenější než Češi

nulová hypotéza: Mezi Němci a Čechy ve spokojenosti není statisticky významný rozdíl.

Tuto hypotézu jsem ověřovala položkou č. 13 v kapitole 7.2.

Jste spokojeni?

Na uvedenou otázku odpovědělo kladně:

Češi 84%

Němci 87%

Výsledek je statisticky významný.

Hypotéza byla potvrzena.

Hypotéza, že Němci jsou spokojenější, než Češi byla sice potvrzena, ale rozdíl není až tak výrazný (pouhá 3%) Naopak nebyl zaznamenán statisticky významný rozdíl mezi obyvateli velkých a malých měst.

9. Diskuze

Vypracování této bakalářské práce pro mě bylo nejen výzvou na cestě k úspěšnému zakončení studia, ale i příležitostí, jak více analyzovat skupinu, se kterou pracuji. Zjištěné informace můžeme využít při přípravě programů a rozvoji partnerství, domnívám se, že by mohly být přínosem i pro jiné organizace zabývající se česko-německou spoluprací.

Úskalí při realizaci práce nastala při sběru dat. Zvolila jsem si porovnávání dvou skupin, přičemž jedna skupina (německá) je vzdálená více jak 600 kilometrů. Původně jsem doufala, že v dnešní době elektronické komunikace tento problém bez obtíží překonám, ale nebylo to tak jednoduché, jak jsem si představovala. Doufala jsem, že přes vybrané kontaktní osoby se můj dotazník dostane i k jejich známým, přátelům tak, jako to fungovalo v české skupině.

Odpovědi jsem dostávala pouze od přímo oslovených osob. Nefungovalo přeposílání dotazníku dále. Ačkoliv jsem přeposílání urgovala, většinou se mi dostalo odpovědi, tvůj dotazník jsem vyplnil, ale přeposílat ho nebudu. Když jsem se ptala na důvod, získala jsem dojem, že v Německu není moc dobře vnímáno přeposílání nevyžádané pošty. Možná i má česká národnost v tomto mohla sehrát svou roli.

Vzhledem k časové tísní jsem se nakonec musela spokojit se získaným množstvím dat od německé skupiny a omezit sběr informací u české skupiny, aby nebyly vzorky jednotlivých skupin výrazně nehomogenní. Proto jsem některé domněnky a hypotézy nemohla relevantně dokázat. Věřím, že při větším množství respondentů by se mi toto podařilo.

Přes uvedené nedostatky jsem získala velké množství dat, které jsem mohla zpracovat. Veškerá získaná data jsem kódovala v MS Excel a výsledkem byla rozsáhlá tabulka číselně vyjádřených informací. Tyto informace jsem začala zpracovávat mně známými metodami. Jak se však brzy ukázalo, aby byly výsledky relevantní, musela jsem pokročit v metodách dál. Naučit se běžné statistické metody, o kterých jsem do té doby sice věděla, ale neuměla jsem je příliš používat. Nezbyvalo mi nic jiného, než tuto dovednost získat a rozvinout. Za to jsem této práci velmi vděčná.

Použitými metodami se mi podařilo zjistit některé rozdíly ve vnímání volného času mezi Čechy a Němci. Ne všechna tvrzení jsou relevantní, to by se mi podařilo při větším množství dat, ale přesto jsem dosáhla některých zajímavých výsledků.

Vypracovávání této bakalářské práce mi umožnilo přesvědčit se o tom, co jsem, ač nevědomky, vnímala. A to určité rozdíly osob zkoumaného vzorku v představách o volném čase, když se setkáváme. Lépe chápu, proč německá skupina, která nás přijede navštívit v rámci partnerství, není nadšená, když je vezmeme na celodenní výlet, jehož organizace a finanční krytí je velmi náročné, ale naopak projevuje pro nás organizátory nepochopitelnou radost, když může sedět v parku při grilování a poslechu česko-německých lidových písní. Přitom program v parku byl řešením nedostatku peněz.

Jsem si vědoma, že se nedokážu vyhnout určitému etnocentrickému pohledu a hodnotit německé postoje podle svých vlastních. Zjištěné hodnoty a z nich odvozené interpretace platí výhradně pro zkoumaný vzorek a nečiním si nárok na zobecnění pro širší populaci.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat způsob vnímání a trávení volného času Čechů a Němců a obyvatel velkých a malých měst zkoumaného vzorku.

Z provedeného šetření vyplývá, že prostředí a kultura, ve které žijeme, lidé, se kterými se stýkáme, ovlivňují náš postoj k trávení volného času i ve středním věku mezi 40-60 lety.

Ačkoliv Čechy a Němce nedělí výrazné vzdálenosti, postoje k trávení volného času se liší. Němci si více uvědomují důležitost potřeby ve volném čase odpočívat. Nejspíš si to uvědomují i zaměstnavatelé, protože jim poskytují více času na dovolené.

Češi, i když mají dovolenou, snaží se stále něco dohánět: práci, domácnost, zahradu. Volno si užívají, až když mají hotovo a zasloužili si ho. To jim však neubírá pocit spokojenosti s množstvím volného času, ani spokojenosti celkově. Když už volno mají, více než Němci ho tráví v přírodě, procházkami a výlety; také se častěji věnují sportu.

Němci jsou zase z téměř dvou třetin organizováni ve spolcích a sportovních oddílech, Češi jsou ve sdružování aktivnější v malých městech.

Češi i Němci stejnou měrou tráví čas s rodinami a přáteli. S přáteli si nejraději povídají a oslavují. S rodinou Němci ve svém volném čase nejčastěji vaří a konzumují jídlo. Češi zase společně sledují televizi.

Němci jsou v plánování své volnočasové budoucnosti cílevědomější a chtějí se ještě vzdělávat a zvelebovat svůj majetek. Češi mají méně plánů do budoucna, což může souviset s vyšší sociální nejistotou, která se odráží i ve způsobu trávení volného času a dovolených.

Podařilo se mi díky této práci uvědomit si, že některá nedorozumění, která vznikla v průběhu celé doby trvajícího partnerství, mohla opravdu vzniknout z opodstatněného odlišného vnímání a různých představ o volném čase našich dvou kultur.

Bohužel mnohé poznatky nepotvrdily statistickou významnost, což bylo způsobeno především menším množstvím sesbíraných dat, než bylo původně plánováno.

Pokud bych měla definovat nějaká východiska, je to právě odlišné vnímání volného času. Na základě rešerše literatury a provedeného šetření usuzuji, že Němci jako volnočasově orientovaná společnost vědoměji odpočívají. Češi začnou nejspíše více

vědomě odpočívat, až když to sami sobě dovolí. Zde by stála za prozkoumání mladší generace, zda se její vnímání již odlišuje.

Tato odlišná interpretace volného času však nic nemění na přibližně stejném pocitu spokojenosti Čechů i Němců s množstvím volného času i spokojenosti celkově.

Za hlavní přínos mé bakalářské práce považuji rozšíření znalostí o kulturní specifice trávení volného času dospělých Čechů a Němců zkoumaného vzorku. Tato zjištění využiji ve vlastní praxi v roli organizátora kulturně společenských česko-německých příhraničních aktivit a volnočasových programů pro skupiny Čechů a Němců.

Širší význam lze spatřovat i v oblasti rozvoje česko-německých partnerských vztahů.

Použitá literatura a zdroje

- BAKALÁŘ, E. *Umění odpočívat*, 1. vyd. Praha: Práce, 1978, 216 s. ISBN: 24-103-78
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Bratislava: 2001. 236 s. ISBN 80-223-162
- Hackmath [online]. 2013 <<http://www.hackmath.net/cz/kalkulacka/vypocet-smerodatne-odchylky>> [cit. 2013-5-25]
- HART, P., HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál 2000, 776 s ISBN: 80-7178-303-X
- HOFSTEDE, G. HOFSTEDE, J. *Kultury a organizace: software lidské mysli: spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. 1. vyd. Překlad: Kolman, L. Praha: Linde, 2007. 436 s. ISBN 0-07-143959-5.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D., *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada 2006, 368 s. ISBN: 80-247-1284-9
- METJE, M., *Wählerschaft und Sozialstruktur im Generationswechsel. Eine Generationsanalyse des Wahlerverhaltens bei Bundeswahlen*, 1. vyd. Wiesbaden: Deutscher Universitätsverlag, 1994, 234 s. ISBN: 978-38-2444-153-2
- MEULEMANN, H. and GILLES, D., [online]. 2011. *Beliebt Und Immer Beliebter? Fernsehen Und Freizeit in Deutschland 1987-2007*. Kölner Zeitschrift Für Soziologie Und Sozialpsychologie, vol. 63, no. 2, pp. 255-278 ProQuest Central; ProQuest Hospital Collection; ProQuest Science Journals. ISSN 0023-2653. URL<<http://dx.doi.org/10.1007/s11577-011-0135-4>> [cit. 2013-2-16]
- MOREE, Dana, a kolektiv autorů *Varianty, Než začneme s multikulturní výchovou. Od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*, 1. vyd. Praha: Člověk v tísni, o. p. s. (program Varianty), 2008. 110 s. ISBN: 978-80-86961-61-3
- NAKONEČNÝ, M., *Obecná psychologie*, 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006, 184 s. ISBN: 80-7040-922-3
- OPASCHOWSKI, H. W., *Einführung in die freizeitkulturelle Breitenarbeit. Methoden und Modelle der Animation*. 2. vyd., Bad Hailbrun: Klinkhardt 1996, 180 s., ISBN: 978-37-81503-88-5

- OPASCHOWSKI, H. W. *Freizeitökonomie: Marketing von Erlebniswelten*. Opladen : Leske und Budrych 1993, 1. vyd., 306 s., ISBN: 978-38-10010-29-2
- PÁVKOVÁ J. a kol., *Pedagogika volného času*, 3. vyd. Praha: Portál, 2008, 221 s. ISBN: 978-80-7376-423-6
- PPM Factum, *Jak trávíme svůj volný čas*. [online]. 2010
URL: <http://www.factum.cz/397_jak-travime-svuj-volny-cas> [cit. 2013-2-16]
- PRŮCHA J., *Multikulturní výchova*, 1. vyd. Praha: ISV, 2001, 211 s. ISBN: 80-85866-72-2
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem*. 2. vyd. Praha: Panorama, 2004. 392 s ISBN 80-7178-829-5.
- SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce: Sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech europeizace a informatizace*. 1. vyd. Praha: Svoboda servis, 2004. 240 s. ISBN: 80-86320-33-2
- STANGROOM Jeremy, *Social Science Statistic* [online]. c2013
URL: <<http://www.socscistatistics.com/tests/Default.aspx>> [cit. 2013-5-30]
- ŠAMANOVÁ, G., *Volný čas* [online]. 2010. Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, Tisková zpráva oz100114
URL: <http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3718/f3/100994s_OZ100114.pdf> [cit. 2013-2-14]
- VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. 2. Vyd. Brno: Print-Typia 2001, 175 s. ISBN: 80-86384-00-4,
- VESTER, H. G., *Zeitalter der Freizeit: Eine soziologische Bestandsaufnahme*, Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1988, 203s. ISBN: 978-35-34800-27-8

Seznam příloh

1. přepis rozhovoru č. 2
2. přepis rozhovoru č. 7
3. dotazník Č
4. dotazník N

Přílohy

Příloha č. 1

ROZHOVOR Č. 2:

Respondent: žena,
Věk 42 let
Lokalita: město, Praha

Vzdělání: Vysokoškolské

Povolání: učitelka v MŠ

Co pro Vás znamená výraz volný čas?

... no, že nejsi v práci.

Kolik volného času v týdnu máte?

... tak 4-5 hodin denně, pak ještě víkend, to tak těch 24 hodin, no tak 50 hodin.

Co dovolené, kolik si vyberete dovolené ročně?

Vyberu si všechno volno, máme prázdniny, svátky a pak nějaké to náhradní volno a vybrala bych si klidně i víc.

Jak trávíte dovolenou?

Chalupa v létě. Pak pár dní cestujeme, když má manžel dovolenou. Nejraději jsem, když jsme všichni spolu.

Kolik z toho volného času trávíte s rodinou v nějakém přímém kontaktu?

Když mám tu ranní, tak jsem vlastně hrozně dlouho doma sama. Manžel se vrací v sedm, dcera kolem šesté a já jsem doma od půl druhé, takže ..., jako v tom týdnu, to je že se prohodí pár vět, povídáme si, někdy jsme každý na jednom konci bytu. Jsem v kuchyni, dívám se na televizi, ale to ráda sama, máme s manželem každý jiný vkus. Přes týden toho moc nezvládneme. Ale o víkendech, když je léto, nebo od jara jsme na chalupě. Nebo jdeme třeba společně na nákup.

A co převážně děláte?

Když mám odpolední, tak si uvařím kafe a čtu si noviny, než jdu vlastně do práce. Vráťím se v půl šestý, to už toho moc nestihnete. Někdy dělám nehty, ale to není volný čas, to je brigáda.

Trávíte nějaký čas v týdnu s přáteli?

Jo, já mám kamarádky, všechna setkání s přáteli domlouvám já.

Co děláte?

No hlavně si povídáme (S)

A co děláte, když jste sama a chcete odpočívat?

Spím! Já strašně ráda spím!

Když se chcete pobavit?

To je různý, jdu za někým na návštěvu.

Když chcete přijít na jiné myšlenky?

Cokoliv, číst si, na počítač...

Když nemáte chuť zůstat doma

Jdu za kamarádkou.

Myslíte si, že máte dostatek volného času?

Myslím si, že jo, ale je mi to naprd, protože manžel ho nemá. Já mám třeba 2 měsíce prázdnin, ale k čemu Vám to je, když vlastně jste tam sama

Co byste chtěla ještě zažít, nebo dokázat ve volném čase?

Asi to cestování, trochu ten byt vylepšit, umět si čas lépe rozvrhnout.

Vzdělání: Vysokoškolské
Povolání: středoškolský učitel

Co pro Vás znamená výraz volný čas?

Co se považuje za volný čas? No tak, když bych si třeba dělal něco, co chci, když se jdeme projít, nebo jdeme na kolo, na lyže, nebo hrajeme hry s dětmi. Když se odečte práce, co je třeba udělat, nebo nějaké přípravy do školy.

Kolik volného času v týdnu máte?

Tak víkend je dobrý, půlka toho víkendu určitě zbude, no a v týdnu to je slabé. Od pondělí do středy prakticky nic, protože mám školu a pak kurzy, tak to až večer, to je tak ... těžko říct, to záleží, kdy jde člověk spát, my chodíme hodně pozdě, tak čtyři hodiny, ale to zas není volný čas, přítelkyně dělá večeři, já vyklidím myčku, nebo nanosím dřevo ke krbu, tak to vnímám jako volný čas... i když to je taky relativní, pak přijde dcera s úkoly, nebo synovi vysvětluji něco do školy, ale to vnímám, že jsem doma, tak jako že to je volný čas., Ve čtvrtek chodíme na kuželky, to dělám do čtyř, tak to je podvečer a v pátek se také vracím až k večeru. To mi vychází na 28 hodin týdně.

Co dovolené, kolik si vyberete dovolené ročně?

Oficiální dovolená učitele je 40 dnů, ale já vlastně, že učím ty kurzy, takže prakticky volno bez přerušení těmi kurzy jsem měl 4 týdny, ty ostatní týdny jedu minimálně na 3 dny na ty kurzy. Já se přizpůsobuji přítelkyni, to jsme byli 2 týdny na společné dovolené s dětmi a pak jen s přítelkyní týden a pak jsem byl ještě týden doma, ale sám. Vyčerpám všechnu dovolenou, na kterou mám nárok.

Kolik z toho volného času trávíte s rodinou v nějakém přímém kontaktu?

Jak už jsem řekl, no vlastně skoro většinu času trávíme spolu.

A co převážně děláte?

Děláme sportovní aktivity, někdy jdeme i do bazénu. Třeba o dovolené hodně čtu, to si napůjčuji hodně knížek v knihovně, ale to je jenom o té dovolené

Trávíte nějaký čas v týdnu s přáteli?

No tak asi ty kuželky jenom v podstatě a potom máme partu z vejšky, tak rok co rok máme pánskou jízdu v červnu, to jedeme už v pátek odpoledne, až do neděle do večera a pak ještě společně s partnerkami. To je přesně organizované (S), ten kdo to pořádá, musí připravit program, musí zajistit ubytování. Když jsem to třeba pořádal já, tak jsme jeli do Německa do Rathenu, byli jsme ubytovaní na Mezné. Vždycky je to spojené s nějakým programem. Ten kdo to organizuje, musí zajistit oba srazy. I s těmi partnerkami je nějaký program. To už je doma, tam je sraz, pak je program, prohlídka města a pamětihodností a pak se sedí doma a povídá se, no je to takový malý silvestr.

No a pak to zas máme partu, kdy děláme jednou za rok prodloužený turistický víkend. Vždycky někam vyjedeme a tam máme program turisticko-poznávací, loni jsme třeba dělali Lednice, Valtice, Děvín, jiný rok jsme dělali Karpaty, Jeseníky, Vysočinu. Je to většinou prodloužený víkend v květnu.

A co děláte, když jste sám a chcete odpočívat?

Když já dělám furt něco, to je těžký, třeba se podívám na televizi

Když se chcete pobavit?

Jdeme s přítelkyní na skleničku do vinárny, nebo si dáme skleničku doma, sedíme a popíjíme

Když chcete přijít na jiné myšlenky?

Projí se třeba, chodíme rádi na procházky, když je počasí, tak se jdeme projít.

Když nemáte chuť zůstat doma

Já jsem takový typ, že já jsem rád doma.

Myslíte si, že máte dostatek volného času?

Docela jo, když bych si dokázal poradit i více časem.

Co byste chtěl ještě zažít, nebo dokázat ve volném čase?

No to nevím, asi už nic, prostě ho mít a moci ho žít, tak, jak ho žiju teď

Příloha č. 3

Dobrý den, jmenuji se Kateřina Ditterová a jsem studentkou 3. ročníku Pedagogické fakulty Technické univerzity v Liberci, obor Pedagogika volného času.

Ve své bakalářské práci porovnávám trávení volného času mezi obyvateli velkých a malých měst, a mezi Čechy a Němci ve věku 40-60 let.

Ráda bych Vás požádala o anonymní vyplnění dotazníku. Prosím, vyplňujte dotazník, pouze pokud Vám je mezi 40-60 lety. Děkuji i za přeposlání dotazníku Vaším přátelům a známým.

Velmi děkuji.

Kolik je Vám let? *

Jste *

- ☐ žena
- ☐ muž

Vaše dosažené vzdělání *

- ☐ základní
- ☐ střední odborné - vyučen
- ☐ střední s maturitou
- ☐ vysokoškolské

Vaše město, či obec, kde žijete, má *(počet obyvatel)

- ☐ méně než 40.000 obyvatel
- ☐ více než 40.000 obyvatel

Jaký je Váš rodinný stav? *

- ☐ svobodná/ý
- ☐ zadaná/ý
- ☐ vdaná/ženatý
- ☐ vdova/vdovec
- ☐ rozvedená/ý
- ☐ Jiné:

Žijete *

- ☐ sama/sám
- ☐ sama/sám s dětmi
- ☐ s partnerem a dětmi
- ☐ s partnerem, dětmi a dalšími členy domácnosti (rodiče, prarodiče, atd)
- ☐ s partnerem (děti již žijí samostatně)

- Jiné:

1. Zkuste minimálně jednou větou odpovědět, kdy si myslíte, že máte volný čas. *

2. Kolik si myslíte, že máte volného času týdně? *(prosím o vyčíslení v hodinách - např. 28 hodin)

3. Jak nejčastěji toto volno trávíte? Co nejraději děláte? *

4. Kolik dnů ročně máte nárok na dovolenou? *

Kolik dnů ročně ve skutečnosti máte dovolenou? *

5. Jak trávíte dovolenou nejčastěji? *

6. Kolik, ze skutečně strávené dovolené "máte volno" *To znamená, že nedoháníte pracovní resty, domácnost či jiné pracovní aktivity, či povinnosti

- ☐ méně jak polovinu dovolené
- ☐ více jak polovinu dovolené
- ☐ Jiné:

7. Kolik času ze svého volna trávíte s rodinou? *(v přímém kontaktu)

- ☐ až 100%
- ☐ až 75%
- ☐ až 50%
- ☐ až 25%
- ☐ méně než 25%

8. Co nejčastěji s rodinou děláte?(v přímém kontaktu) - můžete uvést více možností (např. sledujeme televizi, hrajeme stolní hry)

9. Kolik času ze svého volna trávíte s přáteli? *(v přímém kontaktu)

- ☐ až 100%
- ☐ až 75%
- ☐ až 50%
- ☐ až 25%
- ☐ méně než 25%

10. Co nejčastěji s přáteli děláte? můžete uvést více činností

11. Jste členem nějakého spolku, zájmového uskupení, či sportovního oddílu? *

- ☐ ano
- ☐ ne

Pokud ano, jakého? uveďte prosím název či zaměření (např. hudební orchestr, pěvecký sbor, hokejový klub, sbor dobrovolných hasičů apod.)

12. Co ve svém volném čase děláte nejraději? *

13. Když se chcete pobavit, co děláte?

14. Nemáte-li chuť zůstat doma, tak....doplňte, prosím, větu

15. Jste-li unavená/ý a chcete si odpočinout, tak...doplňte prosím větu

16. Chcete-li přijít na jiné myšlenky, tak...doplňte, prosím, větu

17. Myslíte, že máte dostatek volného času? *

- ☐ ano
- ☐ ne

18. Jste spokojení? *

- ☐ ano
- ☐ ne

19. Je ve Vašem životě ještě něco, co byste chtěli ve svém volném čase dokázat, či zažít? nějaký sen, který byste si rádi splnili?

20. Zkuste vyjádřit poměr Vašeho pracovního času k volnu, který trávíte nějakou pracovní činností (práce v domácnosti, s rodinou, atd.) a k volnu, který trávíte dle svých představ *100 je Váš veškerý čas, tzn. např. 60:25:15

Příloha č. 4

Guten Tag,

Ich heiße Katerina Ditterova und bin Studentin im 3. Jahrgang an der Pädagogischen Fakultät der Technischen Universität in Liberec (Tschechien)

In meiner Bachelorarbeit vergleiche ich die Freizeitgestaltung von Einwohnern großer und kleiner Städte. (Altersgruppe: 40 – 60 Jahre)

Ich möchte Sie bitten, diesen anonymen Fragebogen auszufüllen, wenn Sie der angesprochenen Altersgruppe angehören.

Wenn Sie diesen Fragebogen an Bekannte weiterschicken, würde ich mich sehr freuen.

Vielen Dank!

---

* Pflichtfelder

Alter: *

Geschlecht: *

- ☐ Frau
- ☐ Mann

Ausbildung? *

- ☐ Hauptschule
- ☐ Mittlerer Bildungsabschluss
- ☐ Abitur oder Fachabitur
- ☐ Hochschule

Die Stadt, oder Gemeinde, id der Sie wohnen, hat: *

- ☐ weniger als 40.000 Einwohner
- ☐ mehr als 40.000 Einwohner

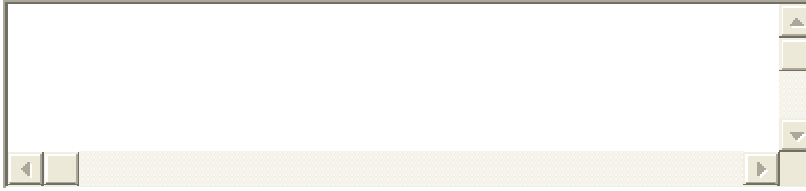
Familienstand *

- ☐ ledig
- ☐ vergeben
- ☐ verheiratet
- ☐ verwitwet
- ☐ geschieden
- ☐ Jiné:

Sie leben *

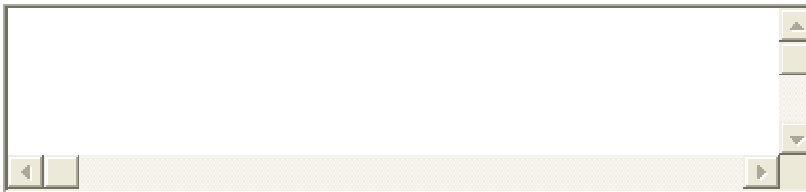
- ☐ allein
- ☐ allein mit Kinder
- ☐ mit Partner und Kinder
- ☐ mit Partner, Kinder und weitere Mitglieder der Familie
- ☐ mit Partner (Kinder wohnen schon allein)
- ☐ Jiné:

Versuchen Sie bitte, minimal mit einem Satz zu sagen, wann Sie unter Freizeit verstehen. *

Wie viel Freizeit, denken Sie, haben Sie pro Woche *Bitte Stunden angeben (z.B.: 28 Stunden)

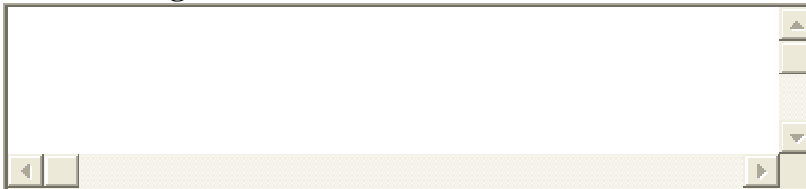
Wie verbringen Sie den größten Teil Ihrer Freizeit, was machen Sie am Liebsten? *

Wie viele Tagen haben Sie Anspruch auf Urlaub pro Jahr? *

Wie viele Tagen nehmen Sie tatsächlich Urlaub? *

Wie verbringen Sie meistens Ihren Urlaub? *

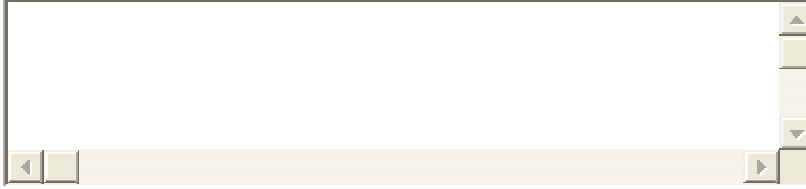
Wie viel Zeit bleibt Ihnen tatsächlich während Ihres Urlaubs, um Ihrem Freizeitvergnügen nachzugehen? *(Das meint, abzüglich der Zeit, in der Sie Verpflichtungen nachgehen wie Arbeitsreste, Haushalt oder andere Pflichtaufgaben.)

- ☐ weniger als die Hälfte der Urlaubszeit
- ☐ mehr als die Hälfte der Urlaubszeit
- ☐ Jiné:

Wie viel Prozent Ihrer Freizeit verbringen Sie mit der Familie? *(im unmittelbarem Kontakt)

- ☐ bis 100%
- ☐ bis 75%
- ☐ bis 50%
- ☐ bis 25%
- ☐ weniger als 25%

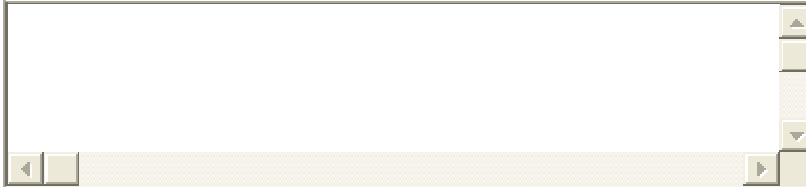
Was machen Sie am häufigsten mit Ihrer Familie?(im unmittelbaren Kontakt) - Sie können mehr Möglichkeiten angeben (z.B. Fernsehen, Brettspiele spielen)

Wie viel Prozent Ihrer Freizeit verbringen Sie mit Freunden? *(im unmittelbaren Kontakt)

- ☐ bis 100%
- ☐ bis 75%
- ☐ bis 50%
- ☐ bis 25%
- ☐ weniger als 25%

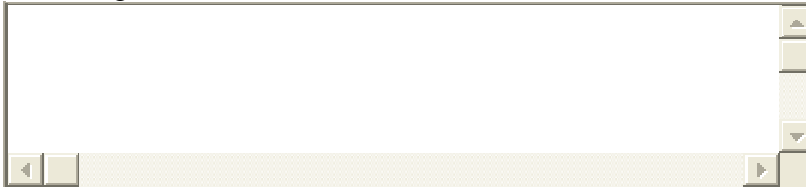
Was machen Sie am häufigsten mit Ihren Freunden in der Freizeit? Sie können mehrere Möglichkeiten angeben.

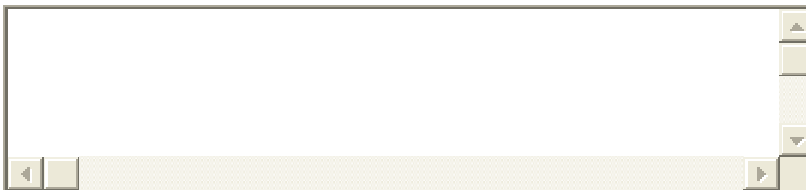
Sind Sie Mitglied in einem Verein, einer Freizeitgruppe oder einem Sportteam? *

- ☐ ja
- ☐ nein

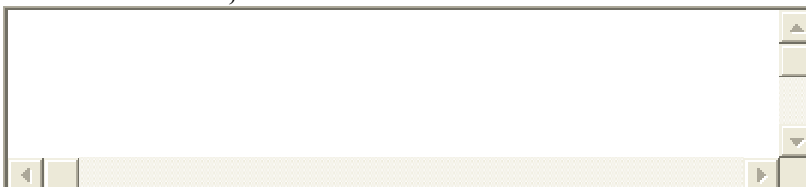
Wenn ja, welcher Verein? geben sie bitte den Namen des Vereins, oder die Interessenausrichtung des Vereins an (z. B. Musikorchester, Sängchor, Hockeyclub, Freiwillige Feuerwehr)

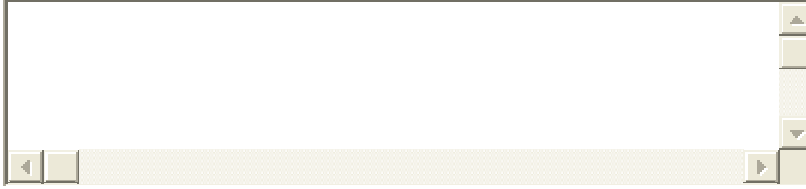
Was machen Sie in Ihrer Freizeit am liebsten? *

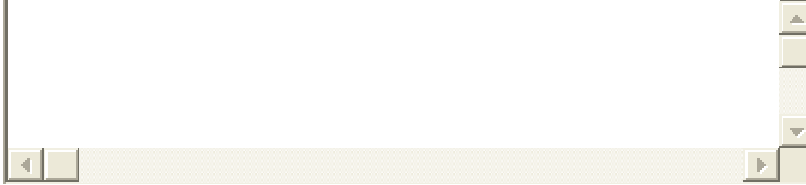
Was machen Sie, wen Sie sich amüsieren wollen?

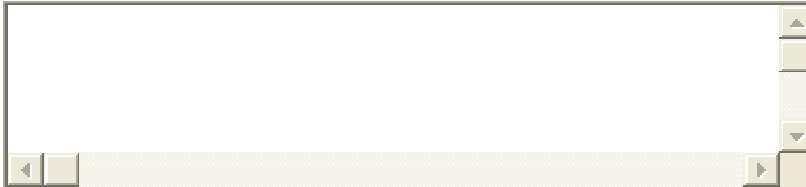
Wenn Sie keine Lust haben, zu Hause bleiben, dann....?ergänzen Sie bitte den Satz.

A large rectangular text box with a light beige background and a thin black border. It has a horizontal scrollbar at the bottom and a vertical scrollbar on the right side, both with small square buttons.

Wenn Sie müde sind und sich erholen möchten, dann...?ergänzen Sie bitte den Satz.

A large rectangular text box with a light beige background and a thin black border. It has a horizontal scrollbar at the bottom and a vertical scrollbar on the right side, both with small square buttons.

Wenn Sie auf andere Gedanken kommen möchten, dann...?ergänzen Sie bitte den Satz.

A large rectangular text box with a light beige background and a thin black border. It has a horizontal scrollbar at the bottom and a vertical scrollbar on the right side, both with small square buttons.

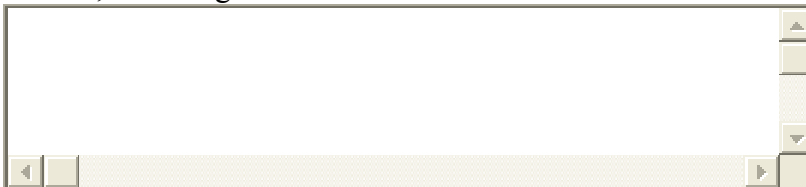
Denken Sie, dass Sie genug Freizeit haben? *

- ☐ ja
- ☐ nein

Sind Sie zufrieden? *

- ☐ ja
- ☐ nein

Gibt es in Ihrem Leben etwas, was Sie noch schaffen oder erleben möchten?Ein Wunsch, den Sie gerne erfüllen möchten?

A large rectangular text box with a light beige background and a thin black border. It has a horizontal scrollbar at the bottom and a vertical scrollbar on the right side, both with small square buttons.

Versuchen Sie bitte das prozentuale Verhältnis anzugeben von: Beruflicher Arbeitszeit : Hausarbeitszeit : Freizeit *Die Zahl 100 entspricht Ihrer insgesamt zur Verfügung stehenden Zeit. (z.B.:60:25:15)

A small rectangular text box with a light beige background and a thin black border.